

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Moona-Liisa Mänd

**Sümbolfotod loojutustamise skeemide õpetamisel: õpikomplekti
loomine ja katsetamine**

Bakalaureusetöö

Juhendajad: Eleri Lõhmus, MA ja Kadri Ugur, PhD

Tartu 2018

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖ EESMÄRK	6
2. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	8
2.1. Meedia- ja visuaalne pädevus.....	8
2.2. Peamised märgitüübid	10
2.3. Efektiivne õppimine	11
2.4. Kurt Vonnegut ja kaheksa loo jutustamise skeemi.....	13
3. ÕPIKOMPLEKTI LOOMISE PROTSESS.....	17
3.1. Tegevuse planeerimine	17
3.2. Pildistatava objekti valimine	17
3.3. Pildistamise protsess.....	18
3.4. Plaanisuurused	18
3.5. Kadreering	20
4. PRAKTIKUM.....	22
4.1 Praktikumi ülesehitus	22
4.1.1. Teema tutvustamine	22
4.1.2. Näidete leidmine	23
4.1.3. Fotolugude tegemine.....	23
4.1.4. Lühilugude kirjutamine.....	23
4.1.5. Tagasiside andmine praktikumile	24
5. PRAKTIKUMIS SÜNDINUD LUGUDE ANALÜÜS.....	25
5.1. Mees augus (<i>Man in Hole</i>) skeem	26
5.1.1. Esimese praktikumirühma analüüs	26
5.1.2. Teise praktikumirühma analüüs	27
5.2. Poiss kohtub tüdrukuga (<i>Boy Meets Girl</i>) skeem	29
5.2.1. Esimese praktikumirühma analüüs	29
5.2.2. Teise praktikumirühma analüüs	31
5.3. Halvast halvemaks (<i>From Bad to Worse</i>) skeem	32

5.3.1. Esimese praktikumirühma analüüs	33
5.3.2. Teise praktikumirühma analüüs	34
5.4. Mis moodi on parem? (<i>Which Way Is Up?</i>) skeem	35
5.4.1. Esimese praktikumirühma analüüs	36
5.4.2. Teise praktikumirühma analüüs	37
5.5. Loomislugu (<i>Creation Story</i>) skeem	38
5.5.1. Esimese praktikumirühma analüüs	38
5.5.2. Teise praktikumirühma analüüs	39
5.6. Vana Testament (<i>Old Testament</i>) skeem	40
5.6.1. Esimese praktikumirühma analüüs	41
5.6.2. Teise praktikumirühma analüüs	42
5.7. Uus Testament (<i>New Testament</i>) skeem	43
5.7.1. Esimese praktikumirühma analüüs	44
5.7.2. Teise praktikumirühma analüüs	45
5.8. Tuhkatriinu (<i>Cinderella</i>) skeem	46
5.8.1. Esimese praktikumirühma analüüs	46
5.8.2. Teise praktikumirühma analüüs	47
5.9. Ülesannete analüüs üliõpilaste tagasiside põhjal	48
6. JÄRELDUSED	50
KOKKUVÕTE	52
SUMMARY	53
KASUTATUD KIRJANDUS	54
LISAD	56
Lisa 1. Fotode komplekt	56
Lisa 2. Kaheksa loo jutustamiseks valminud fotod	57
Lisa 3. Üliõpilaste kirjutatud lühilood	61

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õpikomplekt, mis aitaks sümbolfotode abil õpetada loojutustamist ja mis toetaks audiovisuaalse produktsiooni õppimist ja õpetamist. Valminud õpikomplekt sai loodud Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudis toimuvale kursusele audiovisuaalse produktsiooni praktikum. Loodud õpikomplekti vajadus seisnes selles, et varasemalt kasutusel olnud õpikomplekt oli loodud väga juhuslikult juba 12 aastat tagasi, ning ei võimaldanud laialdast kasutamist. Kuna visuaalne eneseväljendus on tänapäeval väga suur osa digipädevusest, siis tekkinud vajadus õppematerjalide järele, mis sobiksid erinevatele sihtrühmadele. Audiovisuaalse produktsiooni praktikumi kursuse, kuhu õpikomplekt sai loodud, eesmärgiks on anda ülevaade audiovisuaalse produktsiooni tööetappidest alates idee sõnastamisest ja kavandamisest kuni loo valmimiseni. Loodud õpikomplekt toetab audiovisuaalse produktsiooni õpetamist just loojutustamise osas, sest kui ei osata lugusid edasi anda, siis pole tehnilise poolega üksi midagi teha. Õpikomplekti luues keskendusin sümbolfotode abil lugude jutustamisele Kurt Vonneguti loodud skeemide järgi.

Bakalaureusetöö kasvas välja sügissemestril valminud seminaritööst, mille käigus sai loodud sümbolfotode komplekt koos teoreetilise taustaga fotode tegemise tehnilise osa ning tööprotsessi kohta. Bakalaureusetööna sai mõeldud fotode komplekti juurde ülesanded kolmetunnise praktikumi läbiviimiseks. Samuti sai loodud komplekti ja õpiülesandeid katsetatud kahes praktikumirühmas Tartu Ülikooli esimese, teise ja kolmanda kursuse ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureusetudengite peal kursuse audiovisuaalse produktsiooni praktikum raames.

Bakalaureusetöös on põimitud kokku praktilise osana valminud 56 fotot (lisatud tööle CD-plaadiga), mis said välja valitud ligi 150 tehtud foto seast, ning nende tegemisel arvesse võetud teoreetiline osa. Fotode tegemisel olen tuginetud Ameerika kirjanik Kurt Vonneguti kaheksale loo jutustamise skeemile “The Shapes Of Stories”. Vonnegut ja tema sõnastatud põhimõtted valisin loojutustamise õpetamise aluseks, sest Vonneguti näol on tegemist kirjandusajaloos väga prominentse isikuga, kes ise õpetas oma skeemide kujunemise teooriate järgi loojutustamist. Mulle isiklikult pakkus huvi Vonneguti väide, et tema loodud kaheksa skeemi abil saab kõik erinevad lood ära jutustada. Pildistamise tehnilise poole pealt on lähtutud

õpikutest “Grammar of the Shot” ja “Grammar of the Edit”. Fotode tegemisel on arvestatud sellega, et neid oleks nii erinevates plaanisuurustes, erinevate taustade, tegelaste ja rakurssidega. Oluline oli ka see, et oleks fotosid, kus figureerib vaid üks tegelane, ja ka fotosid, kus mõlemad mannekeenid oleks koos. Samuti see, et fotodega saaks edasi anda nii peategelase paremaid kui ka halvemaid hetki elus.

Töö esimeses osas on sõnastatud töö eesmärk ja uurimisküsimused. Töö teises osas on välja toodud töö teoreetilised lähtekohad, millel loodud õpikomplekt põhineb. Käsitletud on nii meedia- ja visuaalset pädevust, efektiivset õppimist, erinevad märgitüüpe kui ka Vonneguti kaheksat skeemi lugude jutustamiseks. Kolmandas osas on peatunud õpikomplekti loomise protsessil ja fotode tegemisel aluseks võetud teoreetilisel poolel ja nende põhjendusel. Neljandas osas on selgitatud ära praktikumi ülesehitus ning õpiülesannete kirjeldus. Töö viiendas osas on läbiviidud praktikumide analüüs, koos praktikumis valminud fotolugudega. Täpsemalt on analüüsitud fotolugude ja valminud lühilugude vastavust skeemile, skeemide mõistmist ja esinenud eksimiskohti. Töö viimases osas on tehtud järeldused töö kohta ja soovitus edaspidiseks õpikomplekti kasutamisel.

1. TÖÖ EESMÄRK

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua tõenduspõhine ja värske õpikomplekt, mis aitab sümbolfotode abil arendada õppijate visuaalset pädevust ning õpetada lugude jutustamist. Õpikomplekti eesmärgiks oli toetada audiovisuaalse produktsiooni õpetamist audiovisuaalse produktsiooni praktikumi kursuse käigus. Uurimisküsimuseks on kuidas loodud õpikomplekt aitab õpetada lugude jutustamist ja toetab kursusele seatud õpiväljundite saavutamist. Samuti uurisin ka õpikomplekti tugevamaid ja nõrgemaid külgi, et õpikomplekti efektiivsemaks muuta. Kuigi audiovisuaalne produktsioon on üsna tehniline valdkond ja ka antud kursus, kuhu õpikomplekt sai loodud, tegeleb pigem tehniliste tövõtete arendamisega, siis vaid headest ja tehniliselt korrektsetest tövõtetest õppijal ei piisa, kui tal ei ole oskust lugusid edasi anda.

Kuna õpikomplekt valmis Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava kursusele audiovisuaalse produktsiooni praktikum, siis toon siinkohal välja ka kursusele õppejõudude poolt seatud eesmärgid. Õppeinfosüsteemis on kursust läbiviivad õppejõud Eleri Lõhmus ja Kadri Ugur sõnastanud kursuse eesmärgiks anda ülevaade audiovisuaalse produktsiooni tööetappidest idee sõnastamisest ja kavandamisest kuni loo valmimiseni. Audiovisuaalse produktsiooni praktikumi kursuse läbinu:

1. omab ülevaadet digitaalmeedia tüüpidest, audiovisuaalses produktsioonis kasutatavatest failiformaatidest, loo jutustamise põhimõtetest;
2. omab ülevaadet audio- ja videosalvestite üldistest tööpõhimõtetest;
3. oskab salvestada tehniliselt korrektset audiovisuaalset materjali;
4. oskab kasutada lihtsamaid kaadri ja audiovisuaalse teksti kompositsiooni põhimõtteid;
5. oskab kasutada lihtsamaid audio- ja videotöötamise põhimõtteid;
6. suudab enda ja kolleegide tehtud töid kriitiliselt analüüsida.

Kursuse jooksul saavad üliõpilased teoreetilise ülevaate peamistest audiovisuaalset produktsiooni puudutavatest teemadest (failiformaadid, loo jutustamine, fotograafia, heli salvestamine, videotehnika, videomontaaž jne). Praktilised harjutused ja saadud tagasiside aitavad üliõpilastel kinnistada teoreetilisi teadmisi.

Õpikomplektina otsustasin luua fotode komplekti koos praktikumis läbiviidavate ülesannetega, mis aitaks õppida loo jutustamist. Komplekti tegemise põhjuseks oli see, et varasemalt kasutusel olnud õpikomplekt loodi 12 aastat tagasi, ning see oli koostatud juhuslikult, ei olnud neutraalne, võimaldamaks laialdast kasutamist. Fotodel figureerinud tegelane oli ise liiga emotsiooni- ja tähendusrikas, mis hakkas segama lugude jutustamist. Seega oli minu ülesandeks luua läbimõeldud fotode komplekt, leida fotodele tegelased, kes oma märgilise tähendusega ei hakkaks häirima lugude jutustamist ning luua komplektile juurde õpiülesanded. Õpikomplekti luues otsustasin tugineda Kurt Vonneguti kaheksale loo jutustamise skeemile ja lugude jutustamise õpetamisele, mis on vaid üks väike fragment kogu kursusest, audiovisuaalsest produktsioonist ning visuaalsest pädevusest.

Õpikomplekt koosneb kahest osast. Esimeseks osaks on 56 fotost koosnev sümbolfotode komplekt ja teiseks osaks on bakalaureuseõppe tudengitele praktikumi läbiviimiseks koostatud õpiülesanded ja -tegevused. Õpikomplekti ülesehitus lubab loodud fotode komplekti juurde luua erinevaid õpiülesandeid erinevas vanuses inimestele. Seega on komplekt kasutatav kõikjal meediaõpetuses ja ka muudel kursustel, mitte vaid audiovisuaalse produktsiooni praktikumi kursusel. Samuti on erinevate ülesannetega võimalik käsitleda erinevaid audiovisuaalse produktsiooni õppimiseks vajalikke oskusi, nagu näiteks plaanisuuruseid ja kaadri kompositsiooni ning arendada visuaalset pädevust.

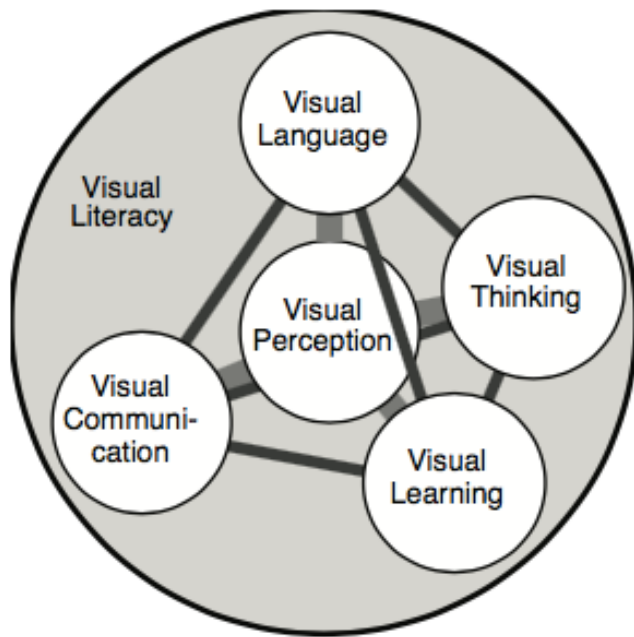
2. TÖÖ TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Selles peatükis olen välja toonud erinevad teoreetilised käsitlused, millel minu praktilise tööna loodud õpikomplekt põhineb. Laiemalt ongi minu bakalaureusetöö meediapädevuse, -hariduse ja visuaalse pädevuse töö. Just sellepärast olen peatüki alguses käsitlenud meediapädevust ja visuaalset pädevust ning nende komponente. Olen välja toonud erinevad märgiliigid, et anda aimu, kuidas loodud fotosid mõista ja mõtestada. Efektiivse õppimise alapeatükk annab aga põhjenduse loodud ülesannete sisule ja ülesehitusele. Samuti aitavad töö teoreetilised lähtekohad põhjendada töö teema aktuaalsust ja käsitlemise vajalikkust lisaks kohesele rakenduslikule eesmärgile, mida töö täidab.

2.1. Meedia- ja visuaalne pädevus

Meediapädevus ja visuaalne pädevus on omavahel väga tihedalt seotud, sest mõlemad hõlmavad endas elemente, mis on tänapäeva ühiskonnas toimetulekuks vajalikud. Visuaalne pädevus on oskus mõista, toota ja kasutada kultuuriliselt olulisi pilte, objekte ja nähtavaid tegevusi (Felten, 2008). Felten leiab, et meie kiiresti muutuv maailmas peaks visuaalne pädevus olema fundamentaalseks eesmärgiks liberaalsele haridusele, olgu ta siis eraldiseisev oskus või osa suuremast multimodaalsest pädevusest (*ibid*). Levinud arvamuse kohaselt on noorema generatsiooni inimesed, kes kasvasid üles koos digitaalse tehnoloogiaga, tugevate digitaalsete oskustega ning eelistavad pilte tekstidele (Matusiak jt, 2018). Selle uurimiseks viidi tudengite peal läbi uuring, mis testis nende võimekust pilte tõlgendada ja visuaalset kommunikatsiooni toota. Uuringust selgus, et tudengite visuaalne pädevus on aga ebapiisav ning pidev kokkupuude visuaalse teabega ei pruugi viia visuaalse pädevuseni (*ibid*).

Avgerinou ja Pettersson (2011) leidsid, et visuaalne pädevus peaks põhinema järgmistel komponentidel: visuaalne tajumine, visuaalne keel, visuaalne õppimine, visuaalne mõtlemine ja visuaalne kommunikatsioon.

Joonis 1 Visuaalse pädevuse komponendid (Allikas: Avgerinou ja Pettersson, 2011)

Visuaalse pädevuse arendamine on kasulik mitmetel põhjustel:

- suurendab verbaalseid oskuseid, arendab väljendusoskust ja ideede süstematiseerimist, suurendab õpilase motivatsiooni ja huvi erinevatel teemadel ja tasemetel;
- aitab “jõuda” õpilasteni, kelleni ei jõuta traditsioonilistel viisidel (nt hariduslikult vähemarenenud, sotsiaalselt vähemvõimekad, emotsionaalselt häiritud, intellektuaalse puudega, kurdid jne);
- aitab arendada kujutlus endast ja maailmast;
- aitab arendada iseseisvust ja enesekindlust (Ausburn ja Ausburn, 1978, Avgerinou, 2009: 33 kaudu).

Meediapädevus on aga üldine oskus meediat mõista, kasutada ning kriitiliselt hinnata meediasisu erinevaid aspekte (Euroopa Komisjon, 2007). Euroopa Nõukogu määratles meediapädevuse erinevad tasandeid järgmiselt:

- hea toimetulek olemasolevate meediavormidega (ajalehtedest virtuaalkogukondadeni);
- aktiivne meediakasutus;
- kriitiline suhtumine meediasse nii kvaliteedi kui ka sisu täpsuse osas;
- meedia loominguline kasutus;

- meediamajanduse ning meediakanalite paljususe ja meediakanalite omandilise kuuluvuse vahe mõistmine;
- autoriõiguse temaatika mõistmine (*ibid*).

Euroopa Liidu Teatajas on avaldatud 2009. aastal komisjoni soovitused meediapädevuse suurendamiseks. Komisjon leidis, et meediapädevus on digitaalkeskkonnas konkurentsivõimelisema audiovisuaal- ja infotööstuse ning kaasava teadmushiskonna eelduseks. Komisjon leidis, et inimeste suurem meediapädevus aitaks kujundada konkurentsivõimelisemat teadmumajandust ja arendada kaasavat teadmushiskonda (Euroopa Liidu Teataja, 2009). Interneti-põhiste ja mobiilsete edastuskanalite suurenev arv paneb inimeste meediapädevuse proovile (*ibid*). Komisjon tõdes, et nüüdisaegse maailma kodanikud peavad arendama analüütilisi oskusi, mis aitavad digitaalmeediast intellektuaalselt ja emotsionaalselt paremini aru saada (*ibid*). Nüüdisaegses infoühiskonnas on meediapädevusel roll ka inimeste kaasatuses ja kodanikuaktiivsuses (*ibid*). Komisjon leidis, et tänapäeval on meediapädevus üheks põhioskuseks, mis on kasulik nii noorematele põlvkondadele, täiskasvanutele kui ka eakatele inimestele, sh lapsevanematele, õpetajatele, meediatöötajatele (*ibid*). Internet ja tänapäevane digitaaltehnoloogia võimaldavad üha rohkematel eurooplastel luua ja levitada pilte, teavet ning infosisu (*ibid*). Meediapädevust peetakse praegu üheks aktiivse ja täieliku kodanikuks olemise eelduseks, mis aitab vältida ja vähendada ühiskonnaelust tõrjutuse ohtu (*ibid*). Kuna demokraatia sõltub kodanike aktiivsest osalemisest ühiskonnaelus, siis meediapädevus tagaks oskused, mis on vajalikud ühe uueneva kommunikatsioonitehnoloogia kaudu levivas teabevoos orienteerumiseks (*ibid*).

Seega on meediapädevus ja visuaalne pädevus vajalikud oskused, mis aitavad suurendada inimese võimekust orienteeruda pidevalt muutuv ühiskonnas ja meediasüsteemides.

2.2. Peamised märgitüübid

Kuna loodud õpikomplektiga koos käivate ülesannete osaks on ka fotodel olevate märkide tõlgendamine, märkamine, nende tähenduse mõistmine ja konteksti asetamine, siis pean selles peatükis peatuma ka peamistel märgitüüpidel ja sellel, kuidas neid ära tunda ning omavahel eristada.

Semiootik Charles Sanders Peirce leidis, et mitte miski maailmas ei oma tähendust iseeneses, vaid asjade tähendus tekib pigem aine, objekti ja tegevuse interaktsiooni tulemusena (Peirce, 1931-1935, Favareau 2008 kaudu). Märgilise seosega objekt erineb alati märgist, mis sellele viitab või selle eest seisab (*ibid*). Ilma märgiliste suheteta on kõik asjad täpselt need, mis nad on ja ei midagi muud (*ibid*). Ehk siis märkiliste suheteta ei saa omistada asjadele tähendusi.

Märgitüübid jagunevad semiootikas peamiselt kolmeks: sümboliks, indeksiks ja ikooniks. Ikoon on semiootikas äratundmisprotsessil põhinev märk, mis esitab objekti tema enda iseloomulike omaduste kaudu ja on esitatava objektiga sarnane (Kull jt, 2018). Teiseks käsitletavaks märgitüübiks on indeks. Indeks on märk, mis põhineb assotsiatsiooniprotsessil, ning kus esitise (märgi presenteeriv osa) ja objekti vahel on viiteseos (Kull jt, 2018). Selle näiteks võib tuua suitsu, mis on tule indeks, kuna nende esinemise vahel on küllalt kõrge korrelatsioon. Kolmandaks märgiliigiks on sümbol. Sümbol on märk, mille puhul on esitise ja objekti seos meelevaldne ja kokkuleppeline. See, et neid kolme saab omavahel eristada, ei tähenda seda, et need märgid eksisteerivad puhastes vormides (Kull jt, 2018). Märgi sümbolilisuse, indeksiaalsuse või ikoonilisuse määrab märgikasutaja vastavalt kontekstile, kus neid on kasutatud (*ibid*).

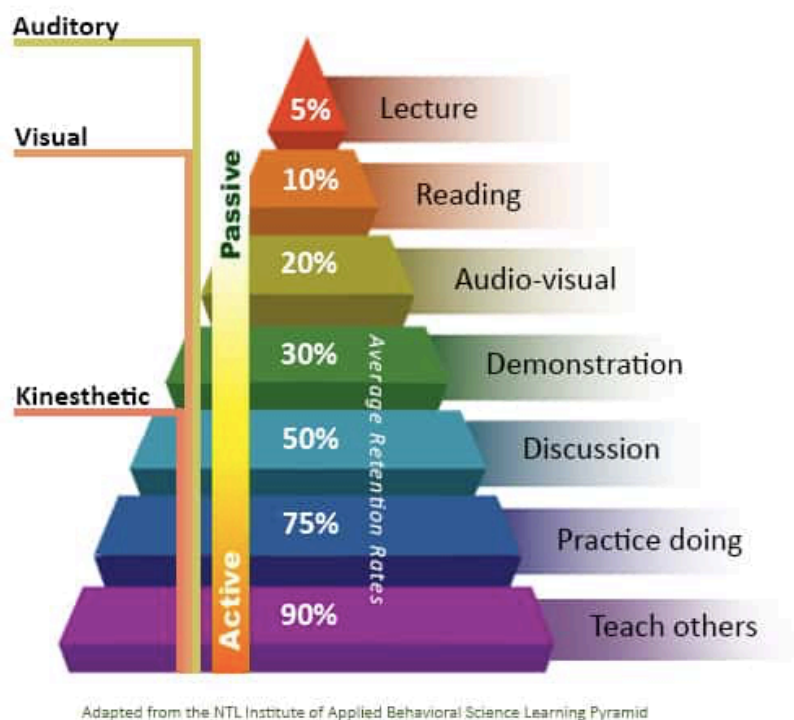
Minu töös on kasutatud inimese ikoonina näiteks puidust mannekeene, kuna nende figuur ja kehaasend jäljendab inimese oma. Oma töös olen kasutanud jumaliku sekkumise sümbolina näiteks kätt, mis on ikoonidena kasutatud mannekeenidest kordades suurem. Kuna kristliku kunsti algupäevil pelgasid kristlased Jumala kujutamist, siis andis tunnistust kõigevägevama juuresolekust käsi, mis sirutus välja Jumala aukartustäratavat ja võimsat hiilgust varjavast pilvest (Märgid..., i.a.). See sümbol tuleneb kirjalikest viidetest Jumala käele kui Tema kõikvõimsa jõu ja tahte sümbolitele (*ibid*). Tööna loodud fotodel on palju pisikesi detaile, mis vastavalt kontekstide võivad sümboliseerida erinevaid asju. Näiteks kasutasid üliõpilased oma töödes fotot roosiga sümboliseerimaks armastuse taas õide puhkemist.

2.3. Efektiivne õppimine

Kuna bakalaureusetöö eesmärgiks oli luua õppimist toetav õpikomplekt, pean ma teooria osas peatuma ka sellel, kuidas inimesed kõige paremini õpivad ning millised õppimis- ja õpetamismeetodid on selleks kõige efektiivsemad.

Tuntud ja kõigile teada fakt on see, et õppimine peaks olema seotud lapse arengutasemega. Lev Võgotski kirjutab, et me ei tohiks ennast piirata vaid arengutasemete kindlaksmääramisega, kui soovime avastada arenguprotsessi ja õppimisvõime tegelikke suhteid (Vygotsky, 1978: 85). Lastele antakse ette teste erinevate raskusastmetega, mis peaks määrama kindlaks nende vaimse arengutaseme (*ibid*). Sageli ei mõeldagi aga sellele, et see, mida lapsed teevad teiste abiga võib mõnel viisil olla veelgi otsesemaks viiteks nende vaimsele arengule, kui see, mida nad üksinda teha suudavad (*ibid*). Seega tuleks võtta arvesse nii tegelikku arengutaset ehk vaimsete funktsioonide arengut, mis on saavutatud varasemate arengutsüklitega kui ka lähimat arengutaset, mis asub tegeliku ja potentsiaalse arengutaseme vahel (*ibid*). Seda teooriat saab aga laiendada kõikides vanustes inimestele, sest inimene õpib ja areneb kogu elu.

Ka õppimise püramiid viitab sellele, et mõned õppimis- ja õpetamismeetodid on efektiivsemad kui teised (Education..., 2018). Kasutades erinevaid õpetamismeetodeid on võimalik jõuda sügavamale õppimiseni ja pikaajalisema omandatud materjali mäletamiseni (*ibid*). Lähim arengutase hõlmab endas funktsioone, mis ei ole veel küpsed, aga on arendamisel (*ibid*).

Joonis 2 Õppimise püramiid (Allikas: Education..., 2018)

Õppimise püramiidi järgi jääb loenguna esitatud informatsioonist meelde vaid 5%, samas, kui õpilane saab omandada teadmisi diskussiooni või ise praktiseerimise käigus, omandab ta 50-75% (Education..., 2018). See tähendas minu jaoks seda, et praktikumi planeerimisel üritasin ma loengu formaati vältida nii palju kui võimalik. Diskussioon on aga aktiivne õppemeetod, mis võib viia parema informatsiooni ja õpitud materjali talletamiseni ning kõrgemate akadeemiliste saavutusteni (Education..., 2018). Diskussioon on koostööl põhinev õppemeetod, mis tugineb sellel, et õpilased omandavad materjali suheldes teiste õpilaste ja õppejõududega (*ibid*). Diskussioone kasutatakse, et stimuleerida õpilase mõtlemist ja suurendada osavõtlikkust (*ibid*). Tuginedes õppimise püramiidile, planeerisin ma oma praktikumi algusesse diskussiooni, et saada üliõpilased kaasa rääkima ja teema üle arutlema. Järjekorras teiseks kõige efektiivsemaks õpimeetodiks on aga õppimine ise tegemise käigus. Õppimine ise tegemise käigus on “avastava õppimise” vorm, mis on ka üks efektiivsemaid meetodeid uue materjali omandamiseks (Education..., 2018). See meetod julgustab õpilasi kasutama õpitut praktikas, mis süvendab sügavamat arusaamist õpitust ja kannab informatsiooni lühiajalisest mälust pikaajalisse mällu (*ibid*). Samuti aitab meetod muuta materjali õpilaste jaoks personaalsemaks ja seega ka tähenduslikumaks, kuna ise tegemine viib sügavama mõistmiseni ning lihtsama meenutamiseni (*ibid*). Kuna töö eesmärk oli toetada õppimist, siis kavandasin suurema osa praktikumiülesannetest just ise tegemise ülesannetena.

Minu enda läbi viidud praktikumides kasutatud õpetamismetoodikad põhinevadki enamasti püramiidi alumistel meetoditel. Praktikumides kasutasin nii audiovisuaalseid materjale, diskussiooni ning lasin üliõpilastel ka õpitu ise praktikasse panna.

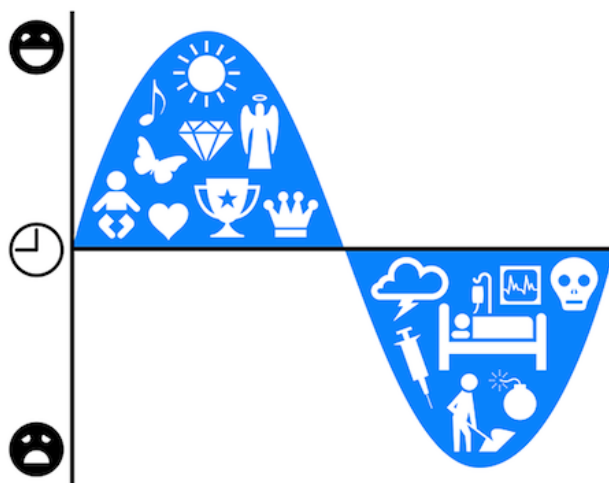
2.4. Kurt Vonnegut ja kaheksa loo jutustamise skeemi

Kurt Vonnegut (1922-2007) oli üks tuntuimaid ja armastatuimaid II maailmasõja järgse Ameerika kirjanikke (Farrell, 2008). Tema tuntumad teosed on “Kassikangas”, “Tapamaja korrus viis” ja “Tšempionide eine”.

1945. aastal asus Kurt Vonnegut omandama magistrikraadi Chicago Ülikoolis (Farrell, 2008). Magistritöö kirjutas Vonnegut teemal “Hea ja halva vaheldumine lihtsates lugudes”, kuid selle eest talle magistrikraadi ei antud, kuna komisjon lükkas selle ühehäälselt tagasi (*ibid*). Tema magistritöö põhines sellel, et tuleb tõmmata vertikaalne joon, mis kujutab head õnne ja halba

õnne ning horisontaalne joon, mis kujutab peategelase eluteed heade ja halbade juhtumite kontekstis (Klinkowitz, 1998). Selle järgi selgus aga, et lihtne muinasjutt “Tuhkatriinu” ning Kafka keerukas “Metamorfoos” on põhiolemuselt samasugused kui võtta arvesse peategelase kogemused püüda eristada head ja halba (*ibid*). Magistrikraad õnnestus Vonnegutil saada alles 1971. aastal romaani “Kassikangas” (Cat’s Cradle) eest, sest antropoloogia valdkonna esindajad leidsid, et Vonneguti romaan on andnud suure panuse kultuuriantropoloogia vallas (Farrell, 2008).

Oma bakalaureusetöös olengi aluseks võtnud Vonneguti kaheksa loo jutustamise skeemi, kus vertikaalne joon kujutab hea ja halva vaheldumist ning horisontaalne joon peategelase eluteed. Võttes aluseks peategelase hetkeolukorra, on loo jutustamiseks vajalikud pildid jaotatud kolmeks: positiivsed ja õnnelikud hetked (horisontaalsest joonest üleval), neutraalsed momendid (horisontaalsel joonel) ning negatiivsed ja õnnetud hetked (horisontaalsest joonest madalamal) (*Joonis 3*).

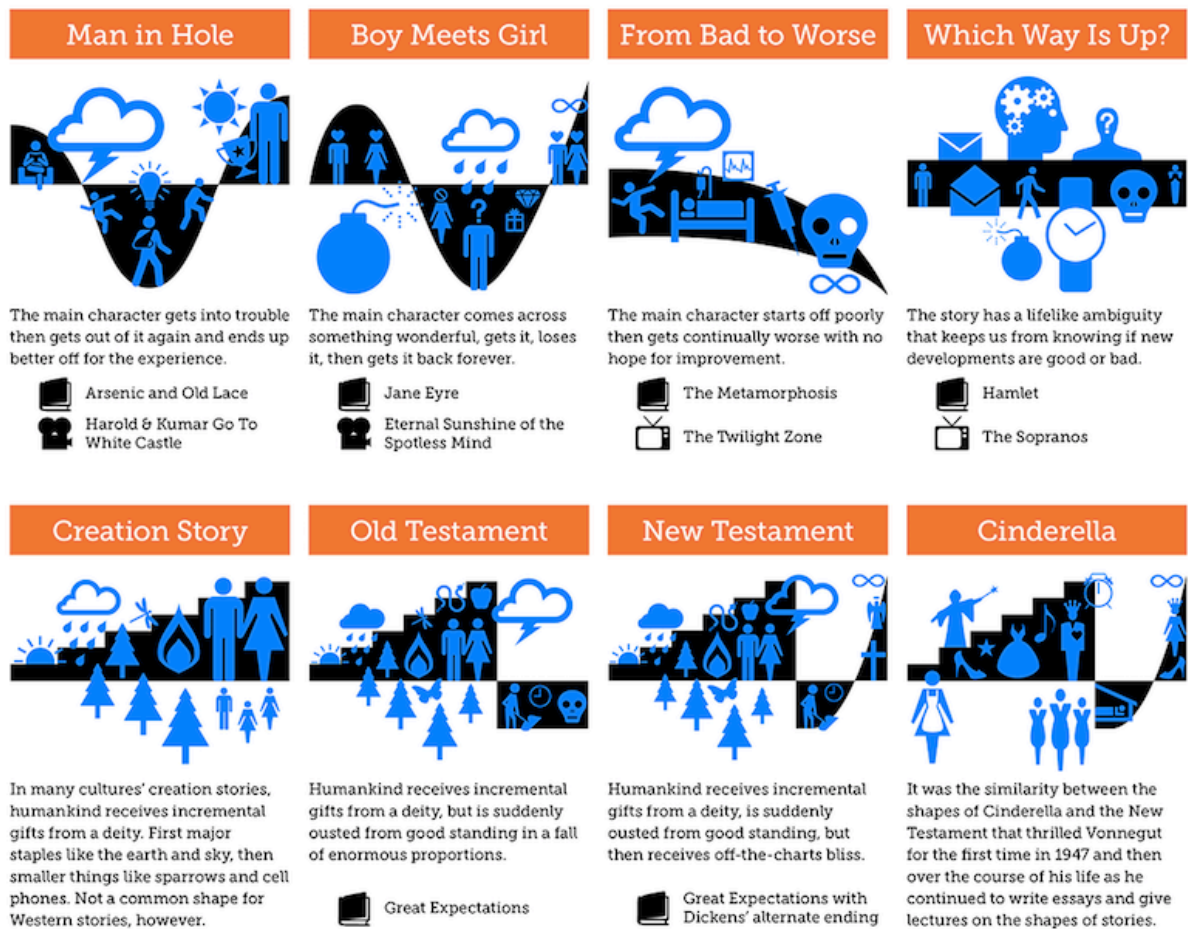

Joonis3 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Infographic design by Maya Eilam, 2012)¹

¹ Bakalaureusetöös kasutatud Vonneguti teooriate infograafikute autoriks on Maya Eilam (Infographic design by Maya Eilam), kes on andnud oma kodulehel loa kasutada loodud infograafikuid mittekaubanduslikel eesmärkidel, kui on lisatud juurde korrektne viide ja link tema koduleheküljele.

Selleks, et iga loo jutustamiseks oleks loodud õpikomplektis piisavalt fotosid lähenesin igale loole eraldi, et saada aimu sellest, milliseid pilte mul just selle loo jutustamiseks vaja läheb. Siinkohal toon välja kaheksa loo jutustamise skeemi (Eilam, 2012) koos nende selgituste ja näidetega.

1. Mees augus (*Man in Hole*) – peategelane satub pahandusse või hädta, mis laheneb ning saadud kogemus muudab ta elu paremaks, kui see varem oli.
2. Poiss kohtub tüdrukuga (*Boy Meets Girl*) – peategelane leiab midagi imelist, seejärel kaotab selle. Lõpuks võidab aga peategelane selle igaveseks tagasi.
3. Halvast halvemaks (*From Bad to Worse*) – peategelase elu on suhteliselt kehv ja muutub järjest halvemaks, ilma mingi väljapääsuvõimaluseta.
4. Mis moodi on parem? (*Which Way Is Up?*) – loos juhtub pidevalt midagi, aga pole võimalik selgeks teha, kas need muutused on tegelase jaoks head või halvad. Tegelane püsib neutraalses olekus.
5. Loomislugu (*Creation Story*) – loomislugu, kus iga järgmine sündmus arendab elu edasi paremuse poole.
6. Vana Testament (*Old Testament*) – inimkond saab kuhjuvaid kingitusi jumalustelt, kuid ta tõugatakse healt kohalt elus ära ning elu teeb lõpliku allakäigu
7. Uus Testament (*New Testament*) – inimkond saab kuhjuvaid kingitusi jumalustelt, kuid ta tõugatakse healt kohalt elus ära ja elu teeb allakäigu, kuid lõpuks saabub tema ellu igavene õndsus.
8. Tuhkatriinu (*Cinderella*) – peategelase elu ei ole kuigi heal järjel. Järsku hakkavad temaga juhtuma head asjad, millest ta ometi järsult ilma jääb. Loo lõpuks saab ta need tagasi ja elab õnnelikult elu lõpuni.

Joonis 4 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Infographic design by Maya Eilam, 2012)

3. ÕPIKOMPLEKTI LOOMISE PROTSESS

Selles peatükis olen lahti kirjutanud õpikomplekti planeerimise ja valmistamise protsessi. Fotode valmimise protsess on kokku põimitud teoreetilise põhjaga, et lugejal oleks tööprotsessist kergem aru saada ja seda jälgida.

3.1. Tegevuse planeerimine

Tööprotsess algas fotode tegemise planeerimisest, mida lugude jutustamiseks vaja läheb. Selleks tuli mul leida teoreetiline alus, mis seletaks ära, milliseid fotosid ma pean tegema, et võimalikult lai osa loojutustamisest ära katta. Nagu juba varasemalt mainitud, siis lugude jutustamise aluseks olen võtnud Kurt Vonneguti kaheksa loojutustamise skeemi (“The Shapes of Stories”). Vonneguti idee seisnes lugude jutustamisel selles, et loo peategelasel on elus halvemaid ja paremaid hetki, mida saab graafiliselt kujutada ja mis määravad ära loo vormi (*Joonis 3*). Selle järgi sain määrata ära, milliseid fotosid on vaja teha, et kõik kaheksa etteantud skeemi ära jutustada. Oma videoloengus (Case..., 2004) selgitab Vonnegut lahti skeemi (*Joonis 4*), mille alusel ta määrab ära lugude vormi. Joonise ülemist osa sümboliseerib peategelase hea õnn ja vedamine ning alumist otsa halb õnn ja ebaõnnestumine (*ibid*). Skeemi vasakus ääres on loo algus ja paremas ääres on loo lõpp (*ibid*).

3.2. Pildistatava objekti valimine

Pildistatava objekti valikul pidasime juhendajatega oluliseks seda, et objekt ise ei oleks väga sõnumirikas ja ei annaks edasi emotsioone. Kuigi Vonnegut oli oma lugude peategelaseks valinud inimese, kehtivad samad loojutustamise skeemid ka näiteks loomade või muude objektide puhul. Alguses oli plaanis kasutada fotodel mängulooma, aga emotsioonitu looma leidmine, kelle liigutustega saaks fotode tegemisel mänguruumi luua, osutus üsna keeruliseks. Ühe võimaliku variandina käis läbi ka rätinukk, mille oleks pidanud ise valmis meisterdama. Lõpuks sai siiski fotodele valitud kaks puidust 30 cm pikkust mannekeeni, millest üks oli mees ja teine naine. Kuna mannekeenidel puudub nägu, siis ei jutusta nende puhul piltidel lugu mitte nende emotsioonid, vaid kontekst ja piltide omavaheline järjestus.

Joonis 5 Mannekeenid (Allikas: Mänd, 2018)

3.3. Pildistamise protsess

Pildistamisel lähtusin sellest, et fotosid oleks erinevates plaanisuurustes ja variantides, et muuta loojutustamine loodud fotode komplektiga loominguliseks ja huvitavaks. Samuti üritasin mängida ka fookuse ja valgusega. Pildid on tehtud iPhone 6-ga, kuna lähtusin põhimõttest, et lugude jutustamiseks ja selle harjutamiseks ei pea inimene omama professionaalset varustust, vaid on võimalik edukalt hakkama saada ka tänapäeval enamasti käepärase ja lihtsasti kasutatava vahendi ehk nutitelefoniga, millega jäävad arvestatava kvaliteetiga pildid, ning mille kasutamine ei vaja pikemat väljaõpet.

Pildistamise protsessi muutis keeruliseks see, et ma jäin vahepeal liiga palju nendesse skeemidesse, nende pealkirjadesse ja seletustesse kinni. Ma ei suutnud enam kastist välja mõelda ja see muutis ka piltide tegemise raskeks. Mulle tundus kogu aeg, et pilte on liiga vähe ja nende põhjal ei tule loo ülesehitus piisavalt selgelt välja.

3.4. Plaanisuurused

Üldplaan (lühend ÜP) on plaanisuurus, mis näitab inimest täispikkuses teda ümbritsevas keskkonnas ning tema hetketegevust (Bowen & Thompson, 2012a). Sellest tulenevalt võib keskkond võtta üldplaanis palju rohkem ruumi, kui inimene või kujutatav objekt ise (Bowen & Thompson, 2012a). Näiteks võib tuua selle, kui vaadata toas olles aknast väljas olevaid inimesi ja objekte (*ibid*). Maja ees parkivat autot näeb toas olev ning aknast välja vaatav inimene

üldplaanis (*ibid*). ÜP vastab küsimustele kus?, millal? ja kes? – sugu, riietust, tegevust on võimalik lihtsasti märgata (Bowen & Thompson, 2012a).

Joonis 6 Üldplaan (Allikas: Mänd, 2018)

Keskplaan (lühend KP) – plaanisuurus, mis näitab, kuidas me inimestena näeme meid lähedal ümbritsevaid asju (Bowen & Thompson, 2012a). Selle näiteks võib tuua vestluse kahe inimese vahel (*ibid*). Tavaliselt seistakse sellisel juhul üksteisest paari sammu kaugusel ja nähakse kõige tõenäolisemalt üksteist just selles samas keskplaanis (*ibid*). Plaani ülaosas on inimese peanupp ja alumine osa lõppeb pärast inimese puusa ja enne randmeid, kui inimene hoiab käsi alla sirutatuna (*ibid*). Plaanis on esikohal inimese figuur – tema silmad ja kuhu need vaatavad, riietus, juuksevärv ja stiil on samuti märgatavad (*ibid*). Plaanis on näha, kes on pildil ja annab aimduse asukohast (õues, toas, poes, metsas, korteris) ja ajast (päev või öö) (*ibid*).

Joonis 7 Keskplaan (Allikas: Mänd, 2018)

Suurplaan (lühend SP) – intiimne plaanisuurus (Bowen & Thompson, 2012a). Plaan pakub suurendatud vaadet inimesest, objektist või tegevusest (*ibid*). Selle tulemusel on vaatajal võimalik saada väga spetsiifiline ja detailne informatsioon (*ibid*). Plaani ülaosa võib vajadusel lõigata ära ka osa inimese peanupust ning alumine osa algab lõua alt ja võib sisaldada ka õlgade ülaosa (*ibid*). Plaanist saab näha detaile inimese näoilmetest ja emotsioonidest (*ibid*). Kaader annab aimu inimese tervislikust seisundist ning näitab väga selgelt mehe puhul näo karvkatet ja naise puhul meigi kasutust (*ibid*). Vaataja fookus peaks olema inimese näol ning eriti silmadel ja suul (*ibid*). Plaanist ei ole eriti aru saada kus või millal toimub tegevus (*ibid*).

Joonis 8 Suurplaan (Allikas: Mänd, 2018)

Erinevad plaanisuurused aitavad jutustada lugude erinevaid elemente. Selle põhjuseks on see, et fotodel kasutatavate plaanisuurustega käib kaasas ka teine dimensioon, mis annab fotodele märgilise tähenduse (Kress ja Leeuwen, 2006). Näiteks kasutatakse suurplaani näitamaks ja rõhutamaks väljendatavaid tundeid ja emotsiooni (*ibid*).

3.5. Kadreering

Pildistamisel olen esiteks lähtunud inimeste kaardisse paigutamise reeglitest. Piltide tegemisel jälgisin, et kaadris oleks inimesele antud piisavalt pearuumi (*headroom*). Mõiste vihjab kaadris inimese pea kohale jäävale ruumile (Bowen & Thompson, 2012a). Kuna kaadris on ruum piiratud, siis ruumi säästmiseks tasub liigselt suurt pearuumi vältida (*ibid*). Selle reegli järgimine aitab muuta foto visuaalselt ilusamaks.

Teisena pidasin silmas kaamera pildistamise nurka ehk rakurssi. See saab olla kas neutraalne (kaamera pildistab objekti selle silmade kõrguselt) või subjektiivne ehk kõrge nurgaga (objekti on pildistatud ülevalt alla) või madala nurgaga (objekti on pildistatud alt ülesse) (Bowen & Thompson, 2012a).

Oma fotosid tehes lähtusin ka kolmandike reeglist. See tähendab seda, et kaader on jaotatud nii vertikaalselt kui ka horisontaalselt kolmeks (Bowen & Thompson, 2012a). Neid jooni ei ole tegelikult pildil näha, vaid neid tuleb pildistades ette kujutada (*ibid*). Pildistatav objekt peaks sellisel juhul paiknema kujuteldavate joonte ristumiskohtades (*ibid*).

Kaadrikompositsioonile mõeldes jälgisin seda, et kui loos on kaks tegelast, kes on omavahel dialoogis, siis nad oleks nägudega üksteise poole ja nende näod oleks suunatud sinna poole, kus teine tegelane peaks pildis asetsema (seda siis, kui tegelased on üksinda pildil, aga tahetud on kasutada kahte pilti järjest) (Bowen & Thompson, 2012b).

Kaadris mängib rolli ka tegelaste paigutus, mis on märgiline, sest see määrab ära tegelaste vahelise suhte (Kress ja Leeuwen, 2006). Näiteks ei pruugi olla kõige pilkupüüdvamaks elemendiks kaadris just kõige suuremalt kujutatud objekt, vaid hoopis objekt, millel on kõige teravam fookus ja kõige rohkem valgust (*ibid*).

4. PRAKTIKUM

Töö teiseks oluliseks osaks on ka loodud õppematerjalide katsetamine. Selleks, et oma loodud materjale katsetada, viisin läbi bakalaureuseõppe üliõpilaste seas kaks praktikumi. Kolmetunniste praktikumide käigus testisin, kas minu loodud õpikomplekt ja üliõpilastele antud ülesanded aitasid saavutada vajalikke õpiväljundeid ning kogusin tagasisidet, mis olid loodud komplekti ja ülesannete tugevamad ning nõrgemad küljed.

4.1 Praktikumi ülesehitus

Praktikum oli oma ülesehituselt jaotatud viieks osaks. Esimene neist oli sissejuhatav loenguformaadis tutvustus teemast. Teiseks osaks oli diskussiooni kaudu näidete leidmine. Praktikumi kolmandas osas said üliõpilased teha fotolugusid praktiseerides ise eelnevalt õpitut gruppides. Neljas osa oli individuaalne töö, kus valmisid lühilood Vonneguti skeemide kohta. Praktikum lõppes lühilugude tagasisidestamisega.

4.1.1. Teema tutvustamine

Praktikumi esimeseks osaks oli üliõpilastele praktikumiteema tutvustamine. Sissejuhatust alustasin tutvustades Kurt Vonneguti ja tema kaheksat loo jutustamise skeemi. Järgmisena jagasin üliõpilastele kätte A4 lehed, kus olid kõik kaheksa loo jutustamise skeemi kujutatud, koos pildi, skeemi tekkimise selgituse ja näidetega. Seejärel näitasin üliõpilastele *Youtube-i* videot, kus Kurt Vonnegut ise kolme loo skeemi ja nende kujunemise lahti seletab. Humoorika video eesmärk oli aidata neil aimu saada, kuidas skeemid kujunevad. Videole järgnes selgitus kõikide skeemide ülesehituse kohta, ning selle kohta, mille poolest nad üksteisest erinevad. Kuigi jagatud A4 lehtedel olid skeemid lühidalt selgitatud, siis pidasin vajalikuks need üle rääkida, et üliõpilased saaks küsida vajadusel täpsustavaid küsimusi, mis aitaks neil skeeme paremini mõista. Kuna esimeses praktikumis selgus, et mõned skeemid kipuvad omavahel segamini minema, siis oskasin sellele teises praktikumis rohkem rõhku panna ja erisused selles osas välja tuua.

4.1.2. Näidete leidmine

Pärast teemaga tutvumist oli aeg lõpetada loengu formaadi kasutamine ja siirduda edasi esimese ülesande juurde, mis tekitaks diskussiooni. Jagasin üliõpilased kolme kuni neljaliikmelistesse gruppidesse. Neil oli aega 15 minutit, et leida igale skeemile näide raamatust või filmist, mis vastaks just nendele skeemidele. Seejärel käis iga grupi esindaja tahvli ees ja pani kirja oma näited iga skeemi kohta. Samuti pidid nad põhjendama, miks just valitud raamat või film mingi konkreetse skeemiga kokku sobitub. Arutlesime koos, kas näited vastavad neile etteantud skeemidele ja kui ei, siis kuhu selle näite saaks paigutada, ja mis võiks olla uus sobiv näide. Nii tegime läbi kõikide rühmadega, mida oli kokku viis.

4.1.3. Fotolugude tegemine

Seejärel jagasin üliõpilased kaheksasse rühma, ning andsin loosiga igale rühmale ühe skeemi ning fotode komplekti, mis koosnes 56 fotost. Igale paberile olin kirjutanud juurde numbri, mis ei vastaks nende järjekorranumbrile laiali jagatud lehtedel, kus olid kujutatud kõik kaheks skeemi. Üliõpilaste järgmiseks ülesandeks oli valida komplektist 7-8 fotot, millega saaks ära jutustada neile ette antud skeem. Selleks oli neil aega 10 minutit. Seejärel pidid nad oma fotoloo üles pildistama ja Moodle keskkonda üles laadima, koos oma nimede ja rühmanumbriga. Oluline oli see, et nad ei mainiks neile etteantud skeemi pealkirja teistele üliõpilastele. See oli tähtis järgmise ülesande paremaks sooritamiseks.

4.1.4. Lühilugude kirjutamine

Järgmiseks ülesandeks oli neile antud numbrile vastava fotoloo põhjal ära tunda skeem, mida oli fotoloos kujutatud ning kirjutada jutt vastava skeemi kohta. Selleks oli üliõpilastel aega 20-25 minutit. Numbri said nad selle järgi, et numbri taga olev skeem oleks nende enda pildistatud skeemist võimalikult erinev. Kirjutatud lühilood pidid nad postitama taaskord Moodle'isse vastuseks vastavale fotoloole. Seejärel kuvasin seinale ükshaaval kõik kaheksa fotolugu. Iga fotoloo juures luges üks üliõpilane oma kirjutatud loo ette ja ütles, mis skeemiga tema arvates tegemist oli. Seejärel lasin ka teistel üliõpilastel arvamust avaldada, et kas loo autor oli nende arvates skeemi ära tundnud või mitte. Kui õiget skeemi ära ei tuntud, siis arutlesime koos, et mis olid need eksitavad kohad, mis segaduse tekitasid. Praktikumides kirjutatud lühilood on esitatud töö lisadena muutmata kujul.

4.1.5. Tagasiside andmine praktikumile

Selleks, et teada saada, kas loodud õpikomplekt täitis oma eesmärgi on vaja ka tagasisidet. Praktikumi lõpetuseks palusin ma üliõpilastel vastata tagasiside saamiseks neljale küsimusele, et teada saada, kas minu mõeldud ülesanded ja materjalid täitsid oma eesmärgi ja aitasid saavutada seatud väljundeid. Üliõpilased pidid tooma välja paar praktikumi positiivset ja paar negatiivset aspekti. Samuti pidid nad andma tagasisidet, kas loodud õpiülesanded aitasid õppida lugude jutustamist ning kas õpikomplekti osana loodud fotosid oli piisavalt, et anda edasi etteantud skeemi kulgemine.

5. PRAKTIKUMIS SÜNDINUD LUGUDE ANALÜÜS

Selles peatükis olen analüüsinud läbiviidud praktikume ja üliõpilaste poolt praktikumides valminud fotolugusid ning lühilugusid. Samuti ka seda, mis oli nende jaoks lihtsasti mõistetatav ning mida peaks praktikumide alguses rohkem selgitama.

Praktikumi tulemusena leidsime üliõpilastega igale skeemile näiteid filmide, seriaalide ja raamatute kohta, mis neid ilmestavad. Näited leiti praktikumis toimunud arutelu käigus. Näited olen alapeatükkides ka välja toonud muutmata kujul ehk just nende skeemide all, kuhu üliõpilased nad paigutasid. Praktikumides toimunud arutelu käigus sai mõningate näidete asukohti muudetud vastavalt näite sobivusele skeemiga. Teiseks valmisid minu loodud õpikomplektist grupidööna fotolood kõigi kaheksa skeemi kohta. Kolmandaks valmisid iga üliõpilase poolt individuaalselt kirjutatud lühilood, mis pidid vastama neile etteantud skeemidele.

Kuna kaks praktikumi olid üksteisest täiesti erinevad nii üliõpilaste osavõtlikkuse, leitud näidete, teema mõistmise ning skeemide põhjal tehtud fotolugude ja nende kohta kirjutatud lühilugude poolest, siis pidin ma analüüsima kahte praktikumi eraldi, et saaks teha sellest täpsemat analüüsi. Analüüsitud on etteantud Vonneguti loodud skeemi mõistmist (kas saadud aru, kuidas skeem on tekkinud), oma loodud pildinäite selgust (kas on tekkinud tõlgendamisvõimalusi, segi ajamist teiste skeemidega), positiivsete ja negatiivsete sündmuste arenguid piltidel vastavalt etteantud skeemile, kas tõusud ja mõõnad tegelase eluhetkedel on selgelt esindatud.

5.1. Mees augus (*Man in Hole*) skeem

Joonis 9 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Eddie the Eagle”, “Liar”, “The Post”, “Minu näoga onu”, “Black Panther”, “Nullpunkt”, “Southpark”, “Klassikokkutulek” ja “The Greatest Showman”.

5.1.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 10 Esimese praktikumirühma fotolugu “Mees augus” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Mees augus skeemi puhul peaks lugu algama kohe tegelase elu ja heaolu langusega. Fotolool kujutatu järgi tundub aga, et tegelase elus toimub areng positiivsuse suunas. Areng negatiivsuse suunas hakkab toimuma alles neljandal fotol. Seitsmendal fotol toimub taaskord pööre, kus tegelase elu pöördub positiivsemaks. Fotode järgi kirjeldatud skeem ei anna aga edasi “Mees

augus” skeemi olemust, vaid kirjeldab pigem “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi. Eksitavaks sai see, et fotoloo alguses on sisse toodud kaks tegelast, mis ei ole “Mees augus” skeemile omane.

Tabel 1 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	LOO ALGUS	PÖÖRE 1 (HALVEMUSE POOLE)	PÖÖRE 2 (PÕHI)	PÖÖRE 3 (OLUKORRAST VÄLJARONIMINE)	LÕPP
Mari	Koolis põlatud	Populaarne Jüri tuleb temaga rääkima; meeldimine	Jüri lõpetab Mariga suhtlemise	Jüri valib Mari populaarsuse ja halbade sõprade asemel	Elu lõpuni õnnelikud
Pille Tüvi	Kena hommik sünges maailmas; jalutuskäik	Tuleb Peeter Puu; armuvad;	Peeter Puu lihvim teist puitu; tüli	Peeter korjab lille ja selgitab olukorda	Sama lilleline lõpp kui loo algus

Tuginedes kirjutatud lugudele on selgelt aru saada, et üliõpilased pole fotode põhjal ära tundnud õiget skeemi. Lugude autorid arvasid, et tegu oli “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemiga. Seega ei lähe ka üliõpilaste lugude pöördelised kohad kokku etteantud skeemiga. Praktikumis koos üliõpilastega nende loodud fotolugu analüüsid tekkis ka teistes sama mõte, fotolugu ei vasta skeemile, kuna alguses läheb tegelase elu fotode järgi paremaks ja siis teeb alles allakäigu, jõudes lõpuks siiski õnneliku lõpuni. Pärast praktikumis toimunud arutelu nõustusi ka fotoloo tegijad, et nad ei suutnud etteantud skeemi kulgevust piisavalt selgelt edasi anda ja nende loodud fotonäide oli eksitav.

5.1.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 11 Teise praktikumirühma fotolugu mees augus skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Üliõpilaste loodud fotolugu vaadates on näha, et teisel fotol teeb peategelase elu muutuse negatiivsuse suunas. Sellega on etteantud skeemi algusest õigesti aru saadud. Alates viiendast fotost pöördub tegelase elu aga positiivsemasse suunda, jõudes kaheksanda fotoga õnneliku lõpuni. Seega on fotoloo autorid suutnud õigesti skeemi kulgemise ära tabada.

Tabel 2 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	LOO ALGUS	PÖÖRE 1 (halvemuse poole)	PÖÖRE 2 (põhi)	PÖÖRE 3 (olukorrast väljaronimine)	LÕPP
Harald	Üksik mees; peenramaa harimine	Võõras isik aias; lillearmastaja; piknik;	Suhtlus võõraga; käesurumine	-	
Uku	Üksik noormees	Kohtab neidu; kutsub kohvikusse:	Triinule, et too on ta hingesugulane; neiu ehmu; ei suhtle päevi: üksindus	Kohtuvad taas; Triin kutsub Uku jalutama;	Triin saab aru, et talle meeldib Uku

Fotoloo järgi lühilugu kirjutanud üliõpilased arvasid aga lugu kirjutades, et tegemist on hoopis “Mis moodi on parem” skeemiga. Nad tajusid fotosid piisavalt neutraalsetena ja ei näinud selles õiget skeemi. Koos praktikumis lugude ja pildile vastavuse üle arutledes leidsid teised üliõpilased, et kirjutatud lühilood ei vasta fotolooga kujutatud skeemile. Eksimuskohaks võis saada see, et üliõpilased, kes kirjutasid sama fotoloo kohta lühilugu, istusid kõrvuti. Seega tekkis neil võimalus arutleda koos etteantud fotoloo ja selle skeemi üle. Ühe üliõpilase arusaamine skeemist võis seega ka tema naabrit eksitada. Sellest saan järeldada, et ülesannet andes oleksin pidanud rõhutama seda, et üliõpilased prooviksid leida fotoloo jaoks sellise fotode komplekti, mis jutustaks loo väga selgelt ära ja mida ei saaks teiste skeemidega segamini ajada.

5.2. Poiss kohtub tüdrukuga (*Boy Meets Girl*) skeem

Joonis 12 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “The Vow”, “The Notebook”, “10 Things I Hate About You”, “Baby Driver”, “Bridget Jones Notebook”, “50 Shades of Gray” ja “Safe Haven”.

5.2.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 13 Esimese praktikumirühma fotolugu “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Kolme esimese fotoga on üliõpilased suutnud kujutada skeemi õige alguse, ehk kahe peategelase tutvumislöö. Järgmised kolm fotot näitavad peategelase elu allakäiku. Kahe viimase fotoga on aga taas peategelased kokku toodud ja jõutud “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemile omase igavese õnneliku eluni ja loo lõpuni.

Tabel 3 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	LOO ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	PÖÖRE 3 (põhi)	PÖÖRE 4 (paremuse poole)	LOO LÕPP (igavene õnn)
Margus	Jalutab trennist koju	Kohtub Pilviga; kutsub kohvikusse; leegitsev armastus; kooselu	Margus sai välismaale töö; Pilvi ei tahtnud kaasa minna	Margus kolis välismaale ja hülgas Pilvi	Aastate möödudes taaskohtumine parklas; teeneteise jaoks loodud	Abielu ja igavene õnn.
Helde	Jalutab tänaval	Kohtub noormehega; armastus esimesest silmapilgust	Helde lahkub ja ei näe noormeest aasta;	Igatsus; ootab aknal, et noormees tuleks ta juurde	Läheb linna jalutama; näeb taas noormeest; abieluettepanek	Helde nõustus ettepanekuga.

Selle fotoloo puhul tundsid mõlemad üliõpilased fotolool kujutatud skeemi ära ja kirjutasid sellele vastavad lühilood. Praktikumis toimunud arutluse käigus selgus, et tegemist oli üliõpilaste arvates ka ühe lihtsama ja äratuntavama skeemiga. Üliõpilaste kirjutatud lühilood andsid skeemi olemuse ja peategelase elutee paremad ja halvemad hetked ning nende vaheldumise selgelt edasi. Ometi tekkis antud skeemi lihtsusega ohukoht, kuna skeemi hakati nägema ka teistes fotolugudes. Seega võis olla ka juhuslik, et need grupid loo skeemi õigesti ära arvasid.

5.2.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 14 Teise praktikumirühma fotolugu “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Selle pildi puhul on skeemile omane tutvumislugu kujutatud ülemisel fotoreal. Viiendal ja kuuendal fotol on kujutatud tegelaste eluteede lahknemine ja viimasel kahel etteantud skeemile omane leppimine ja igavese õnneni jõudmine. Seega on fotoloo autorid suutnud skeemi selgelt ja arusaadavalt edasi anda.

Tabel 4 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	PÖÖRE 3 (põhi)	PÖÖRE 4 (paremuse poole)	LÕPP (igavene õnn)
Joonas ja Joosep	Ei julge teineteisele armastust näidata	Joosep läheb Joonasele kosja; õnn	Joonas peab komandeeringusse minema; Joosep jääb kallimat ootama	Joosep on armukade; kaalub enesetappu	Joonas saabub lilledega; Rõõmus taaskohtumine	Joonas lahkub ja ei tule enam kunagi tagasi
Paula ja Karlis	Vanad lapsepõlvesõbrad lähevad sööma	Saavad õhtul kokku; roos ja suudlus	Karlis teatab, et kolib Soome	Paula nukrutseb toas ja ei taha kedagi näha	Karlis saabub lilledega ja teatab, et ei koli ära	Paula langeb Karlise kätevahele

Mõlemad üliõpilased, kes fotoloo kohta lühilood kirjutasid, olid õige skeemi ära tundnud. Kirjutatud lugudes olid kõik skeemile omased elemendid. Ainuke vaidlus tekkis ühe lühiloo lõppu kuulates. Üliõpilane kirjutas: *“Ta küsib alandlikult: “Joonas, kas sa oled nüüd päriselt tagasi?” “Muidugi mu arm – ma olen igavesti sinu.” Nad veedavad koos aega hommikuni. Kumbki magama pole läinud – neil pole selleks aega olnud. Naabrid on maru pahased. Joonas läheb hommikusöögile järele – ta ei tule enam kunagi tagasi.”* Nii mina kui ka kaastudengid leidsime, et see ei olnud skeemile omane lõpp, kuna peategelane, ei võitnud kaotatud igaveseks tagasi. Loo järgi kaotas peategelane, oma armastatu, mis eeldab skeemi järgi, et armastatu saadakse tagasi ja elatakse igavesti õnnelikult. Loo autor aga selgitas, et ta oli skeemi ära tundnud ja tema arvates oligi tegu õnneliku lõpuga. Sellest järeldasime praktikumis, et kõik sõltub sellest, kuidas ja millise tegelase vaatepunktist toimunut vaadata ja põhjendada.

5.3. Halvast halvemaks (*From Bad to Worse*) skeem

Joonis 15 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Klass”, “My Sister’s Keeper”, “Three Billboards...”, “Final Destinatoon”, “Mees, kes teadis ussisõnu”, “Requiem for a Dream”, “Batman” ja “I am Legend”.

5.3.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 16 Esimese praktikumirühma fotolugu “Halvast halvemaks” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

“Halvast halvemaks” skeem eeldab, et peategelase elu on lugudes üsna halb ja läheb järjest halvemaks. Sellel fotolool ma seda esimese nelja foto järgi ei eeldaks, sest need on liialt neutraalsed ja tegelane tundub fotodel isegi pigem õnnelik ja eluga rahul. Alles viimased kolm fotot näitavad tegelase elu muutust halvemuse poole ja lõplikku allakäiku tema elus.

Tabel 5 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS (üsna kehv)	PÖÖRE 1 (halvemuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	LÕPP (õnnetu, ilma väljapääsuta)
Reginald-Vello	Raske nakkushaigus; ühiskonnast eraldatud	Läheb õue aga satub haiglasse; kopsupõletik; voodihaige	Üritab sooritada enesetappu aga ei õnnestu; piinades	Jääb teadvusetult lamama; keegi ei tule appi
Mooses-Johannes	Kena sportlik abiturient	Tüduksõber jätab ootamatult maha; hullumine	Kaotab töö, sõbrad ja visatakse koolist välja; heidikutega suhtlus	Otsustab oma elu lõpetada; leitakse põõningu lae alt
Jack	Unustatud mannekeen	Enda süüdistamine; üksindus; mälestus heast elust ja lastega mängimisest	Pererahvas visaks prügikasti	Õnnetu lõpp

Kolm üliõpilast, kes selle fotoloo kohta lühilood kirjutasid on fotode põhjal õige skeemi ära tundnud. Kirjutatud lugude järgi tuli õige skeem samuti väga selgelt välja ja üliõpilastel ei tekkinud mingit kahtlust, millise skeemiga tegemist on. Praktikumis arutledes selgus, et see osutus üheks lihtsamaks ja äratuntavamaks skeemiks.

5.3.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 16 Teise praktikumirühma fotolugu “Halvast halvemaks” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Teise praktikumirühma loodud fotolool etteantud skeemi kohta on kohe näha, et tegelase elu ei ole kõige õnnelikum. Fotodel on näha peategelase püüdu elu paremuse poole saada, kuid see ei õnnestu, ning elu liigub halvemuse poole kuni traagilise lõpuni, ima mingi väljapääsu võimaluseta.

Tabel 6 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS (üsna kehv)	PÕÕRE 1 (halvemuse poole)	PÕÕRE 2 (halvemuse poole)	LÕPP (õnnetu, ilma väljapääsuta)
Jüri ja Mari	Plaan kihluda aga Jüri pettis teisega	Mari lahkub ja Jüri maailm variseb kokku	Depressiooni teke; enesetapu mõtted	Üritas sooritada enesetappu aga ei õnnestunud; peapõrutus
Meelis ja Tiiu	Õnnetu suhe	Tiiu lahkub Meelise juurest; masendus	Enesetapukatse; ebaõnnestumine; teine enesetapukatse	Surm

Ka teine praktikumirühm tundis õige skeemi ära. Üliõpilaste loodud fotolugu andis minu hinnangul skeemi olemuse ja sellele omase kulgemise väga hästi edasi, mis muutis ka lugude kirjutamise üliõpilaste endi sõnul üsna lihtsaks. Ühine joon, mis lühilugudest kõlama jäi oli see, et lugude lõpus oli kasutatud tegelase enesetapuks nööri, kuna minu tehtud fotodel on mannekeen takerdunud jalgupidi arvutilaadija juhtmesse. Kuigi ma rääkisin üliõpilastele, et nad ei pea kirjutama täpselt nendest objektidest, mis fotodel on, vaid võivad vabalt improviseerida ja lasta mõttel lennata, siis pildil kujutatud juhe, millesse mannekeen takerdub tundus üliõpilaste meelest selge viitena nööri ja enesetapule ülespoomise kaudu.

5.4. Mis moodi on parem? (*Which Way Is Up?*) skeem

Joonis 17 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Three Billboards...”, “Narcos”, “Dunkirk”, “Lindmees”, “Õnne 13”, “Seven”, “Pilvede all” ja “Tõde ja õigus”.

5.4.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 18 Esimese praktikumirühma fotolugu “Mis moodi on parem?” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Skeemile iseloomulikuks jooneks on see, et fotode järgi ei tohiks aru saada, kas tegelase elu muutub nendel paremuse või halvemuse poole. Minu hinnanal on üliõpilased selle fotolooga suutnud selle edukalt saavutada. Fotoloo järgi ei ole võimalik kindlaks teha, kuhu suunas tegelase elu loos kaldub. Ainukeseks mõttekohaks võiks olla see viimane foto, millel olev suur käsi on kui jumaliku sekkumise märk. Samas kui tõlgendada seda nii, et jumalik sekkumine ei muutnud tegelase elu ei paremaks ega halvemaks, siis ei osutu see eksitavaks teguriks.

Tabel 7 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS (neutraalne)	PÖÖRE 1 (ei lähe paremaks ega halvemaks)	PÖÖRE 2 (ei lähe paremaks ega halvemaks)	LÕPP (ei lähe paremaks ega halvemaks)
Mees	Ärkab hommikul	Kuulab lindude laulu	Üritab olla produktiivne aga ei õnnestu	Voodisse tagasi; homme ka uus päev
Tõnu	Torulukksepp, kelle kireks on äike	Lubati äiksetormi; Tõnu ootab huviga	Äike tabab teda;	surm

Esimene üliõpilane oli kujutatud skeemi ära tundnud ja kirjutanud lühiloo peategelase ühest päevast, kus tõesti midagi erilist ei juhtu ja elu ei muutu ei paremuse ega halvemuse poole. Teine aga oli näinud viimasel pildil olevat karpi surma sümboliseerivana. Seega ei vastanud tema kirjutatud lühilugu etteantud skeemile.

5.4.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 19 Teise praktikumirühma fotolugu “Mis moodi on parem?” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Kuna esimene ja viimane fotoloo foto on väga sarnased, siis saab sellest järeldada, et loos ei toimunud tegelase elus suuri muutuseid, kuna tegelane on ikka oma eluga samal tasemel, mis alguses. Fotoloo keskmised fotod on küllaltki neutraalsed, mis ei võimalda näha peategelase elus suuri tõuse või languseid. Seega saab fotolugu vaadates tõesti järeldada, et tegemist on “Mis moodi on parem?” skeemiga.

Tabel 8 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS (neurtaalne)	PÖÖRE 1 (ei lähe paremaks ega halvemaks)	PÖÖRE 2 (ei lähe paremaks ega halvemaks)	LÕPP (ei lähe paremaks ega halvemaks)
Artur	Tahab minna festivalile aga rahamured	Müüb tossud maha ja saab pileti	Kaotas ainsad jalanõud; sai nautida festivali	Taas diivanil rahamuredega

Fotoloo kohta lühiloo kirjutanud üliõpilane tundis samuti õige skeemi ära ja kirjutas loo tegelasest, kes on peab soovide täitumiseks tegema teatud valikuid, kuid jõuab omadega lõpuks ikkagi samasse kohta, kus ta alustas.

5.5. Loomislugu (*Creation Story*) skeem

Joonis 20 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Lotte”, “Lepatriinude jõulud”, “Game of Thrones”, “Kalevipoe” ja “CSI”.

5.5.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 21 Esimese praktikumirühma fotolugu “Loomislugu” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Esimesel kolmel fotol on tegelast näidatud haavatavas positsioonis. Neljas foto kujutab justkui pöördumist Kõrgema poole. Seega ei pea jumalikkust kujutama just alati käsi, vaid seda saab anda edasi ka ülevalt alla pildistamisega, mis näitab fotol olevat tegelast nõrgemas positsioonis ning tegelase kehakeelega (fotol tegelase pilk suunatud üles). Fotoloos toimub pidev areng positiivses suunas.

Tabel 9 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1	PÖÖRE 2	PÖÖRE 3	LÕPP
Priit	Juba 1000 aastat üksi maailmas	Tugev kubemevalu; jumala palumine	Läks kaljult alla hüppama	Tuli neiu	Inimsoo algus

Üliõpilane, kes fotoloo kohta lühiloo kirjutas oli õige skeemi ära tundnud. Lühilugu rääkis mehest, kes oli tuhat aastat juba maailmas üksi olnud, ning rääkis mehe elu kulgemisest kulmineerudes sellega, et Jumal lõi talle lõpuks kaaslaseks naise. Ka praktikumis arutledes leidsid üliõpilased, et skeem ja selle kulgemine on fotolooga hästi edasi antud.

5.5.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 22 Teise praktikumirühma fotolugu “Loomislugu” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Antud fotoloos on fotod seatud loogiliselt järjekorda võttes arvesse etteantud skeemi. Fotode järjekord räägib oma kindla loo ja ei tekita kahtlusi, et tegu võiks olla mõne muu skeemiga.

Fotodel toimub tegelase pidev edasiarenemine ning suur käsi annab vihjeid jumalikule sekkumisele skeemis.

Tabel 10 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1	PÖÖRE 2	PÖÖRE 3	LÕPP
Taavi	Sündinud Hiinas	Kolis Eestisse	Sai tööintervjuule	Seab end sisse uude korterisse	Jääb magama

Üliõpilane, kes kirjutas selle skeemi kohta lühiloo, lähenes sellele pisut teisiti, kui klassikalises loomisloos võiks olla. Üliõpilane oli võtnud aluseks uue elu loomise uues linnas. Minu hinnangul ei ole see lähtuvalt etteantud skeemist vale, sest uude linna ja riiki kolimine nõuabki elu uuesti nullist sisseseadmist ja justkui uue elu loomist.

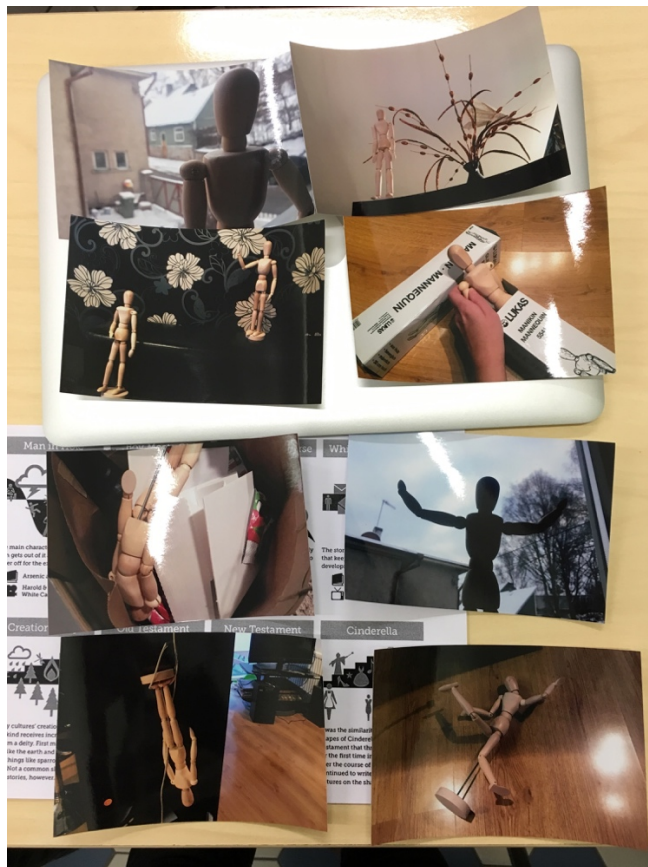
5.6. Vana Testament (*Old Testament*) skeem

Joonis 23 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Fault in our Stars”, “Jane the Virgin”, “Carmen”, “Viiuldaja katusel”, “Need vanad armastuskirjad”, “Titanic”, “Iron Giant”, “Mother” ja “Charlie and Me”.

5.6.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 24 Esimese praktikumirühma fotolugu “Vana Testament” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Esimesel kahel fotol on peategelane fotodel üksinda. Kolmandal pildil toimub pööre, ning fotoloosse lisandub teine tegelane. Viiendal pildil toimub taas pööre halvemuse poole ning kuuendal on kujutatud taas tegelast kõrgema jõu poole pöördumas. Viimased kaks fotot kujutavad skeemile omast õnnetut lõppu.

Tabel 11 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (paremuse poole)	PÖÖRE 3 (halvemuse poole)	LÕPP
Gitte	Meeldis paljudele poistele	Julius läks talle serenaadi laulma	Gitte jooksis alla, et näha, kes lauab; poiss oli juba läinud	Gitte jooksis poisile järgi ja jäi veoki alla	Julius sooritab enesetapu

Lühiloo kirjutanud üliõpilane tundis õige skeemi fotoloo järgi ära. Tema lugu oli aga sisu poolest pigem õnnetu lõpuga lugu “poiss kohtub tüdrukuga” skeemi järgi. Vana Testamendi skeemi iseloomustab see, et loos peaks inimkond saama kuhjuvaid kingitusi jumalustelt, millejärel kaotab peategelane oma hea positsiooni elus ning tema elu teeb lõpliku allakäigu. Kirjutatud loos pole aga tegemist otseselt kuhjuvate kingituste saamisega peategelase elus, vaid temaga juhtub lihtsalt midagi (tüdrukuga kohtumine), mis muudab ta elu paremaks. Traagilisel kombel aga tüdruk sureb. Lühiloo peategelase elu kulgemine vastab tegelikult etteantud skeemile. Seega on lühiloo autor tegelikult skeemi kulgemist järginud, kuid lühiloost, ei tule skeem nii selgelt välja.

5.6.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 25 Teise praktikumirühma fotolugu “Vana Testament” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Fotoloo esimesel fotol on vaid üks tegelane nagu skeem ka eeldab. Teisel fotol lisandub ka teine tegelane. Kolmas foto näitab tegelaste vahelist lähedust. Viiendal fotol on taas näha pöördumist kõrgema poole. Kuuendal ja seitsmendal fotol on kujutatud taas skeemile omast õnnetut lõppu.

Tabel 12 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (paremuse poole)	PÖÖRE 3 (halvemuse poole)	LÕPP
Lukas	Madratsipoes	Kohtus Mariga; armumine	Lukas teise naisega voodis; Mari lahkus	Lukas sooritas enesetapu; Mari jäi kogemata auto alla	Noored maeti kõrvuti, sest ei teatud lahkuminekust

Ka teises praktikumis loodud fotoloo järgi on üliõpilane kirjutanud, skeemile vastava lühiloo, ning lisanud sinna õige skeemi nime. Kuid samuti, nagu ka esimeses praktikumis sama skeemiga, ei olnud ka see lühilugu oma sisu poolest “Vana Testamendi” skeemile vastav. Samuti järgiti etteantud skeemi positiivsete ja negatiivsete sündmuste järjestuse poolest, kuid poldud tabatud jumaliku sekkumise rolli. Üliõpilane kirjutas lühilooks kurva lõpuga armastusloo. Fotoloo autorid ise üritasid näidata jumalikku sekkumist sellega, et olid valinud pildil, kus oli kujutatud suur käsi. Kaastudengid leidsid samuti, et lühilugu vastas küll etteantud skeemile oma kuju poolest, kuid mitte sisu poolest. Fotolool kujutatud skeem tunti praktikumis ilma probleemideta ära.

5.7. Uus Testament (*New Testament*) skeem

Joonis 26 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “Shape of Water”, “The Hunger Games”, “Lord of the Rings”, “The Age of Adeline”, “Katk”, “Fight Club”, “Harry Potter” ja “Passangers”.

5.7.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 27 Esimese praktikumirühma fotolugu “Uus Testament” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Üliõpilaste tehtud fotolugu on etteantud skeemi selgelt ära kujutanud ja on näha, et nad on mõistnud skeemi kulgevust. Esimesel kolmel fotol on näha peategelase ja tema suhte tõusvas joones liikuv loomislugu, järgmisel kolmel traagiline saatus ja muutus halvemuse poole, seitsmendal fotol on näha jumalikku sekkumist ja kaheksandal õnnelikku lõppu. Seega on täpselt tabatud fotolugu tehes etteantud skeemi.

Tabel 13 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (paremuse poole)	PÖÖRE 3 (halvemuse poole)	PÖÖRE 4 (paremuse poole)	LÕPP
Jüri ja Mari	Alustasid õpinguid Tartu Ülikoolis	Said sõpradeks	Läksid ballile; armusid	Kolimine teise linna	Sügisel taas suhe elustus	Ei suudeta teineteiseta olla. Õnnelik lõpp
Noormees	Eluga rahul noormees	Kohtas tüdrukut; armastus	Saatus viis nad lahku	Neiu saabus kodulinna tagasi		Elasid õnnelikult elu lõpuni

Kumbki lühiloo autor ei tabanud aga õiget skeemi ära, vaid arvasid, et tegemist oli “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemiga. Üliõpilased ei tajunud fotol kujutatavat kätt jumaliku sekkumisena ja jätsid selle tähelepanuta. Lühilugudena valmisid kaks üsna klassikalist armastuslugu.

5.7.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 28 Teise praktikumirühma fotolugu “Uus Testament” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Teises praktikumirühmas valminud fotoloo ülemine rida kujutab tegelase elu arengut paremuse suunas ning neljandal fotol justkui tippu jõudmist. Siis aga toimub järsk langus, mida kujutab ka fotoloo viies foto. Jumalik sekkumine on kujutatud taas inimkäega fotode kasutamisega. Viimasel fotol kulmineerub lugu taas õnneliku lõpuga. Fotoloo autorid on skeemi olemusest aru saanud ja osanud seda fotodega kujutada.

Tabel 14 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	PÖÖRE 3 (paremuse poole)	LÕPP
Toomas	Elu nullpunktis	Saab töökoha	Saab tööl petta; masenduse; purjus peaga avarii	Ärkab koomast ja hakkab elu nullist pihta	
Markus	Elupõletaja	Leiab töö	Meenuvad kõik ebaõnnestumised; painavad unenäod	Vabatahtlikuks kirikusse	Lunastab seal oma patud

Esimene üliõpilane alustas oma lühilugu väga paljutõotavalt, kuid loo lõpp jäi skeemi arvestades natukene nõrgaks. Tema lugu rääkis mehest, kelle elu kulgeb pidevas tõusujoones. Karm saatus tööl ning auto alla jäämine viib aga tegelase elu nullpunkti. Läbi ime suudab tegelane koomast välja tulla, ning eluga uuesti alustada. Loo skeem aga eeldab igavese õnne leidmist, milleni lühiloos veel ei jõutud. Teise üliõpilase lühilooga oli aga vastupidi. Loo algus kulges pigem tõusvas ja langevas joones, nagu “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemile omane.

Alates etteantud fotoloo teisest reast sai üliõpilane oma lühiloo skeemile vastavaks ning peategelane jõudis jumaliku sekkumise kaudu õnneliku lõpuni.

5.8. Tuhkatriinu (*Cinderella*) skeem

Joonis 29 Kurt Vonneguti “Lugude skeemid” (Allikas: Eilam, 2012)

Üliõpilaste näited skeemi kohta: “The Mean Girls”, “Rapuntsel”, “La La Land”, “Shrek”, “Printsessi päevikud”, “Arthur” ja “She’s the Man”.

5.8.1. Esimese praktikumirühma analüüs

Joonis 30 Esimese praktikumirühma fotolugu “Tuhkatriinu” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Esimesel fotol on kujutatud loo algust ja tegelase hetkeolukorda, mis skeemi järgi peaks

näitama tegelase õnnetut elu. Järgmisel kolmel loo paremuse suunas edenemist ka tegelaste kohtumist. Fotoloo teise rea esimesed kaks pilti räägivad loo peategelaste teede lahkuminekust ja viimased kaks taaskohtumisest. Ka selle fotoloo lõpus oleks pidanud olema veel selgemalt õnnelikku lõppu tähistav foto, mis oleks muutnud fotoloo vastavalt etteantud skeemile täpsemaks.

Tabel 15 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	PÖÖRE 3 (paremuse poole)	LÕPP
Vanaema	Istub nukralt; vaatab inimesi	-	Võtab kolm tabletti ja kaotab teadvuse	Naabrinaine tuleb ja kutsub kiirabi; vanaema saab koju	Käivad naabrinaisega iga lõuna söömas

Fotoloo kohta kirjutatud lühilugu aga vastas pigem “Mees augus skeemile” rääkides, peategelane sattus hätta ning lõpetas lõpuks parema eluga, kui see loo alguses oli. Loo alguses ei toimunud pööret paremuse poole ning loo lõpust puudus piiritu igavene õnn, mida skeem ette näeb.

5.8.2. Teise praktikumirühma analüüs

Joonis 31 Teise praktikumirühma fotolugu “Tuhkatriinu” skeemi kohta (Allikas: üliõpilased, 2018)

Fotoloo esimesel real on kujutatud peategelaste tutvumislugu, viiendal fotol saatuslik lahkumine ja kuuendast fotost edasi tegelaste taaskohtumine ja õnnelik lõpp. See fotolugu jutustab minu hinnangul pigem “poiss kohtub tüdrukuga” skeemi, kui “tuhkatriinu” lugu, kuna

juba teisel fotol on sisse toodud teine tegelane ja kolmandal armumine.

Tabel 16 Lühilood skeemi kohta

PEATEGELANE	ALGUS	PÖÖRE 1 (paremuse poole)	PÖÖRE 2 (halvemuse poole)	PÖÖRE 3 (paremuse poole)	LÕPP
Karl	Tavaline hommik	Kohtab tüdrukut (Kati); on koos õnnelikud	Kati satub autoõnnetusse; Karl otsustab tüdruku unustada ja eluga edasi minna	Kohtuvad taas tänaval Katiga; abielu	Elavad õnnelikult elu lõpuni
Elsa	Pole palju sõpru; alati üks	Kohtab Jakobit; ei suuda usaldada	Jakob satub autoavariisse; kolib taastusraviks minema	Õnnelik taaskohtumine	Elavad õnnelikult koos elupäevade lõpuni

Lühiloo kirjutanud üliõpilastest esimene kirjutas oma lühiloo juurde, et on “Tuhkatriinu” skeemi ära tundnud, kui tegelikult oli tema kirjutatud lugu pigem samuti, nagu näiteks võetud fotolugu, “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi moodi. Teine üliõpilane arvas kohe, et tegemist on “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemiga ning kirjutas sellele vastava loo.

5.9. Ülesannete analüüs üliõpilaste tagasiside põhjal

Praktikumi lõpus vastasid üliõpilased küsimustele: mis oli praktikumis positiivset, mis oli praktikumis negatiivset, kas õpikomplekt aitas loojutustamise õppimisele kaasa ning kas loodud fotode komplekt sisaldas piisavalt erinevaid fotosid, et etteantud skeemid edasi anda.

Üliõpilastelt saadud tagasiside praktikumi kohta oli suuremas osas positiivne. Üliõpilastele meeldis praktikumides kasutatud praktiline ja mänguline lähenemine, mis aitas asju paremini meelde jätta. Üliõpilastele meeldis arutada filmide üle, mis võiksid olla skeemidele sobivateks näideteks. Kiideti ka teema põnevust ning selget juhendamist. Paljud tõid välja ka loomingulise lähenemise, mida muidu väga tihti kasutada ei saa. Negatiivse poole pealt toodi välja enamasti detaile ja pisiasju. Näiteks seda, et näidatud *Youtube*’i video oleks võinud olla kvaliteetsem või see oleks võinud olla varustatud subtiitritega. Samuti seda, et näiteid otsides oleks võinud keskenduda rohkem Eestile. Märkus, mida peaks tulevikus kindlasti arvesse võtma oli esimese ülesande venivuse kohta. Kuna grupid pidid kirjutama oma filminäited tahvlile ja seda sai teha ükshaaval, siis jäi see osa pisut venima. Järgmine kord saaks kasutada selle asemel näiteks

Moodle't või mõnda teist internetikeskkonda. Samuti esines tagasisides seda, et mis ühed üliõpilased pidasid praktikumi tugevaks küljeks, selle tõid teised nõrgema küljena välja. Näiteks kirjutas ühed, et oleksime võinud näidete üle rohkem arutleda, ja et see aitas skeeme paremini mõista. Teised aga, et arutlemisele kulus liialt aega ning ta ei saanud aru, kuidas see ülesanne toetas järgnevaid tegevusi. Üliõpilased tõid tagasisides välja ka skeemide struktuurist arusaamise olulisuse, ning praktikumi alguses nende põhjalikumalt pühendumise olulisuse. Fotode komplekti kohta kirjutasid üliõpilased, et selles oli piisavalt erinevaid fotosid, et etteantud skeemid edasi anda. Samas toodi välja ka see, et paljudes fotolugudes kasutati, vaatamata fotode paljususele, ikkagi sarnaseid fotosid.

6. JÄRELDUSED

Praktikumide ning nendes tehtud fotolugude ja lühilugude analüüsi põhjal saab järeldada seda, et kui skeemi ei suudeta visuaaliga selgelt edasi anda, või kui ei osata fotoloos nüansse märgata, siis ei ole võimalik kirjutada ka skeemile vastavat lühilugu. Etteantud skeemide juures on väga olulised just nüansid, mis eristavad lugusid omavahel. Näiteks on “Poiss kohtub tüdrukuga” ja “Tuhkatriinu” omavahel väga sarnased ja kui neid eristavaid nüansse ei suudeta fotoloos edasi anda, siis ei tule ka edasised ülesanded välja nii, nagu soovitud. Seega on väga oluline praktikumide alguses rõhutada veel rohkem, et üliõpilased süveneksid alguses neile etteantud skeemi ja alles siis hakkaksid oma fotolugu koostama. Hetkel jäi praktikume analüüsides tunne, et üliõpilased kiirustasid, et fotolugu valmis saada, sest see tundus neile väga lihtsana. Tegelikkus oli aga see, et umbes pooltel juhtudel, ei suutnud üliõpilased õiget skeemi fotodega edasi anda, või ei oldud suudetud kirjutada skeemile vastavata lühilugu, kuna nad polnud tabanud skeemi kulgu. Üliõpilased said sellest ka ise aru, kui me hakkasime kõik koos fotolugusid ja kirjutatud lühijutte ning nende vastavust etteantud skeemile analüüsima. Seega on väga oluline märgata nüansse ja vaadata, kuidas fotod fotoloos üksteise suhtes asuvad, sest kontekst annab fotoloole tähenduse.

Veel arvasid üliõpilased, et lihtsamana näivaid skeeme on ka fotoloos kergem kujutada. Tegelikkus oli aga see, et just lihtsamad skeemid ei joonistunud fotolugudes nii selgelt välja, kui alguses keerukana tundunud skeemid. Näiteks näis “Mees augus skeem” üliõpilastele väga selge ja lihtsalt mõistetav. Skeemi kohta koostatud fotolood ei olnud aga mõlemas praktikumis skeemile vastavad ja andsid edasi pigem “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi kulgemise. Eksitavateks faktoriteks olid kindlasti kahe tegelase kasutamine fotode valikul, kuigi skeem eeldab ühele peategelasele keskendumist, ja ka roosiga foto kasutamine, milles nähti armastusloos õnnelikku ära leppimist.

Õpikomplekti kasutamisel soovitan praktikumi alguses pöörata rohkem tähelepanu lugude ja nende skeemide erinevustele, et need saaks kohe väga selgeks, ja fotolugusid tehes, ei tekiks eksimusi, mis viivad ka lühilood valele tee. Kuigi ülesanded on näiliselt väga lihtsad ja kõigile tehtavad, siis tegelikult on nüansside märkamine väga oluline ja ilma selleta ei õnnestu ülesandeid täita. Kui üliõpilased juba praktikumi alguses skeemide kulgemisest aru ei saa, siis

võivad ka järgnevad ülesanded ebaõnnestuda. Üliõpilaste antud tagasiside põhjal saab järeldada, et ka õppematerjalide tehniline pool on väga oluline. Kuna ühe praktikumi osana näidatud video oli kehva kvaliteediga, siis kippusid üliõpilaste mõtted ka praktikumilt kaduma ja uitama minema. Seega tuleb valida hoolikalt materjale, mida praktikumides kasutada, et üliõpilasi mõttega asja juures hoida.

Minu enda peas loodud hüpotees enne praktikumide läbiviimist oli see, et esimene praktikum tuleb väga raske ja seal võib tekkida palju viperusi. Kuna ma polnud varem neid ülesandeid lasknud kellelgi proovida, siis kartsin, et midagi läheb totaalselt valesti. Tegelikkus oli aga vastupidine. Esimene praktikum oli minu hinnangul palju edukam. Ma tundsin ennast väga kindlalt a mul oli endal põnev praktikumi läbi viia. Üliõpilased olid väga innukalt mõttega minuga kaasas, küsisid küsimusi ja arutasid kaasa. Vaatamata teadmatusele, kuidas praktikum välja tuleb, esimene praktikum palju sujuvam ja mõnusam. Teises praktikumis oli üliõpilasi palju keerukam rääkima saada. See andis ka mulle teatud määral ebakindlust. Seega oleneb praktikumi õnnestumine väga paljuski ka üliõpilastest, kes praktikumis osalevad.

Õpikomplekti loomisel oli oluliseks kriteeriumiks ka see, et õpikomplekti saaks erinevatel viisidel kasutada. Luues õpikomplekti ühe osana loodud fotode komplektile juurde erinevaid ülesandeid, on võimalik neid kasutada erinevate audiovisuaalse produktsiooni aspektide õpetamiseks. Näiteks saab loodud fotode abil õpetada ka fotode tehnilist poolt. Õpilased saavad analüüsida fotode tehnilisi aspekte: määrata kindlaks foto plaanisuurus, analüüsida tegelaste paigutust kaadris jne. Samuti saab kasutada loodud fotokomplekti erinevate vanuseastmetega õpilaste peal, luues vanuseastmele sobiliku keerukusega ülesandeid. Kuna efektiivse õppimise püramiidi kõige kasutoovam õppeviis on just teiste õpetamine, siis saab loodud fotode komplektiga tegelikult ka seda rakendada. See aga eeldab rohkemat aega, kui kolmetunnine praktikum. Seega saab loovat mõtlemist kasutades leida õpikomplektile palju erinevaid rakendusvõimalusi.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetööna valmis 56 fotost (lisatud CD-plaadil) ja õpiülesannetest koosneva õpikomplekti, mille abil saab õppida ja õpetada loojutustamist. Loodud õpikomplekt toetab audiovisuaalse produktsiooni õppimist, sest kui on olemas vaid tehnilised oskused, kuid nendega ei osata midagi öelda, siis pole nendest palju abi. Kuna visuaalne eneseväljendus on tänapäeval suur osa digipädevusest, mida on vaja, et orienteeruda pidevalt muutuvas ühiskonnas ja meediasüsteemides, siis on tekkinud ka vajadus õppematerjalide järele, mis sobiksid väga erinevatele sihtrühmadele. Õpikomplekti tugevuste ja nõrkuste tuvastamiseks katsetasin komplekti kahes Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni bakalaureusetudengitest koosnevas praktikumirühmas.

Fotode tehnilise poole pealt tuginesin õpikutele “Grammar of the Shot” ja “Grammar of the Edit”. Ülesandeid luues võtsin aluseks õppimise püramiidi alumised astmed (diskussioon ja ise praktiseerimine), ehk meetodid, mille abil peaks õpilased kõige efektiivsemalt õppima. Samuti on töös selgitatud meediapädevuse ja visuaalse pädevuse olulisust, ning vajadust nende arendamisega tegeleda.

Fotode tegemisel ja õpiülesannete koostamisel lähtusin kirjanik Kurt Vonneguti kaheksast loojutustamise skeemist, millega, tema väitel, peaks saama kõik eri tüüpi lood ära jutustada. Skeemide juures selgitasin lahti nende olemuse ning koos üliõpilastega leidsime praktikumis igale skeemile näiteid raamatutest ja filmidest. Praktikumides valmisid skeemidele vastavad fotolood, mille tegemiseks kasutati õpikomplekti osana valminud fotosid. Kõige keerulisemaks osutus “Mees augus” skeemi nüansside tabamine fotoloos, mistõttu ebaõnnestusid nii fotolugu kui ka lühilood, kuna need andsid edasi hoopis “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi olemust. Alguses raske skeemina tundunud “Vana Testament” õnnestus aga oodatust paremini.

Praktikumide tagasiside näitas, et loodud õpikomplekt täitis oma ülesannet ja aitas üliõpilastel õppida lugude jutustamist, ning etteantud skeemide järgi fotolugude koostamist. Üliõpilastele meeldis praktikumides kasutatud loov ja praktiline lähenemine, kuid tehnilise poolega võiks nende meelest veel vaeva näha. Üliõpilaste hinnangul toetab õpikomplekt loojutustamise õpetamist, ning loodud fotode komplekt on piisavalt rikkalik, et loodud ülesandeid lahendada.

SUMMARY

Bachelor thesis of Moona-Liisa Mänd “Symbol photos in teaching the shapes of stories: creating and testing a learning kit”, supervised by Eleri Lõhmus (MD) and Kadri Ugur (PhD) at Tartu University.

This bachelor thesis consists of 56 photographs (included on a CD) and learning kit, that help to teach and learn the shapes of stories. The learning kit supports teaching and learning an audiovisual production.

Since visual literacy makes up majority of digital competence in a constantly changing society and media systems, therefore educational materials for a different target groups are essential. Thesis helps to explain the importance of visual and media literacy and the need to develop them.

To identify the strengths and weaknesses of the kit, I tested it among journalism and communication students at the University of Tartu.

A technical practice of the photos are based on “Grammar of the Shot” and “Grammar of the Edit” textbooks. In creating assignments I relied on a learning pyramid, which suggests that some methods of study, like discussion and practice by doing, are more effective than others.

In making of learning kit, I used Kurt Vonnegut’s “Shapes of Stories”, which according to him, should be able to tell all different types of stories. After explaining the shapes of eight stories to students, we found examples for each shape from books, films and television. Finally, students had a chance to recreate learned shapes using photos taken as part of the learning kit.

The feedback showed that the learning kit fulfilled its purpose and helped students to learn storytelling and audiovisual production. Students mentioned practical and creative approach as strength of the learning kit and technical part of the shown video as a weakness. In summary, students found learning kit as an helpful and sufficiently diverse tool.

KASUTATUD KIRJANDUS

Avgerinou, M. D. (2009). Re-Viewing Visual Literacy in the “Bain d’ Images” Era.

TechTrends, 53(2), 28-34. doi: 10.1007/s11528-009-0264-z

Avgerinou, M. D. ja Pettersson, R. (2011). Toward a Cohesive Theory of Visual Literacy.

Journal of Visual Literacy 30(2), 1-19. doi: 10.1080/23796529.2011.11674687

Bowen, C. & Thompson, R. (2009a). *Grammar of the Shot*. Oxford: Focal Press.

Bowen, C. & Thompson, R. (2009b). *Grammar of the Edit*. Oxford: Focal Press.

Case Western Reserve University Youtube’i lehekülj. *Kurt Vonnegut lecture*. (2004).

Kasutatud: 20.01.2018. https://www.youtube.com/watch?v=4_RUgnC1lm8

Education corner: The Learning Pyramid. (2018). Kasutatud 16.04.2018

<https://www.educationcorner.com/the-learning-pyramid.html>

Eilam, M. (2012). Infographic design by Maya Eilam. *The Shapes of Stories*. Kasutatud

03.01.2018 <http://www.mayaeilam.com/2012/01/01/the-shapes-of-stories-a-kurt-vonnegut-infographic>

Euroopa Komisjon (2007). *Meediapädevus digitaalkeskkonnas – Euroopa lähenemisviis*.

Kasutatud: 16.04.2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52007DC0833>

Euroopa Liidu Teataja (2009). *Meediapädevus digitaalkeskkonnas: konkurentsivõimelisema audiovisuaal- ja infotööstuse ning kasvava teadmushiskonna eeldus*. Kasutatud 14.04.2018.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32009H0625>

Farell, S. E. (2008). *Critical companion to Kurt vonnegut: a literary reference to his life and work*. United States of America. An imprint Infobase Publishing.

Favareau, D. (2008). Iconic, indexial, and symbolic understanding: commentary on aragno.

Journal of the American Psychoanalytic Association 56(3), 783-801. Doi:

10.1177/0003065108322687

Felten, P. (2008). Visual literacy. *Change* 40, 60-64, doi: 10.3200/CHNG.40.6.60-64

Klinkowitz, J. (1998). Vonnegut in Fact: The Public Spokesmanship of Personal Fiction.

Columbia: University of South Carolina Press. Kasutatud 27.04.2018.

<https://books.google.ee/books?id=A30MCAAQBAJ&lpg=PA16&dq=On%20the%20Fluctuations%20Between%20Good%20and%20Evil%20in%20Simple%20Tales%2C&hl=et&pg=P>

P1#v=onepage&q=On%20the%20Fluctuations%20Between%20Good%20and%20Evil%20in%20Simple%20Tales,&f=false

Kress, G. ja Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge.

Kull, K., Lindström, K., Lotman, M., Magnus, R., Maimets, K., Maran, T., ... Väli, K. (2018). *Semiootika*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Matusiak, K., Heinbach, C., Harper, A., & Bovee, M. (2018). Visual Literacy in Practice: Use of Images in Students' Academic Work. *College & Research Libraries*, 0. Kasutatud: 15.05.2018. <https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/16950>

Märgid ja sümbolid kristlikus kunstis: Inimkeha (i.a.) Kasutatud 20.04.2018. <https://kristlikudsymbolid.weebly.com/iv-inimkeha.html>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: the Development of Higher Psychological Process*. United States on America: Harvard University Press.

LISAD

Lisa 1. Fotode komplekt

Õpikomplekti ühe osana loodud 56 fotot, millega üliõpilased fotolugusid koostasid, on leitavad tööga kaasas olevalt CD-plaadilt ja Google Drive'i kaustast:

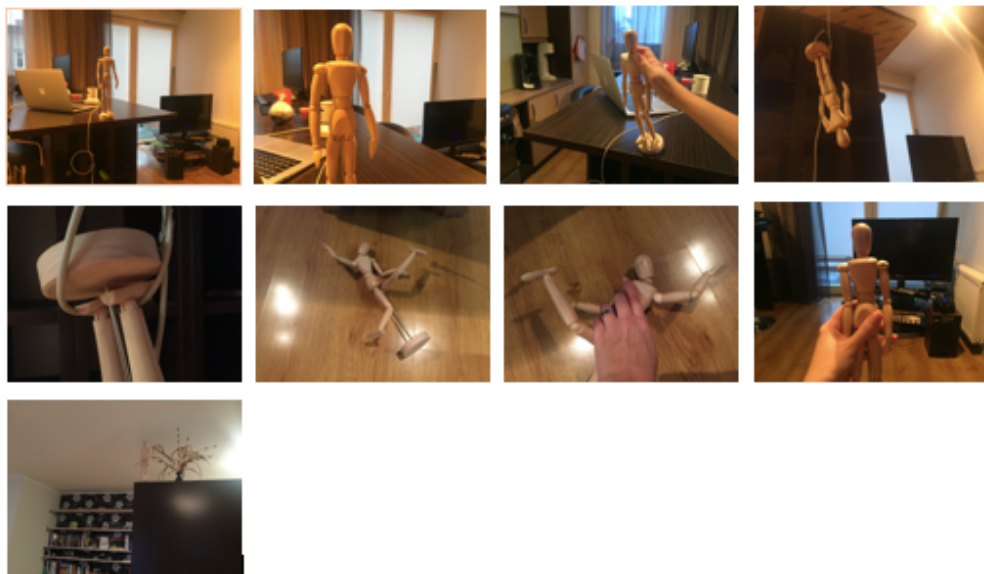
<https://drive.google.com/drive/folders/1J->

[tR_RWmC16I1JPq9Ba2i0KNHVVDYKUXI?usp=sharing.](https://drive.google.com/drive/folders/1J-tR_RWmC16I1JPq9Ba2i0KNHVVDYKUXI?usp=sharing)

Lisa 2. Kaheksa loo jutustamiseks valminud fotod

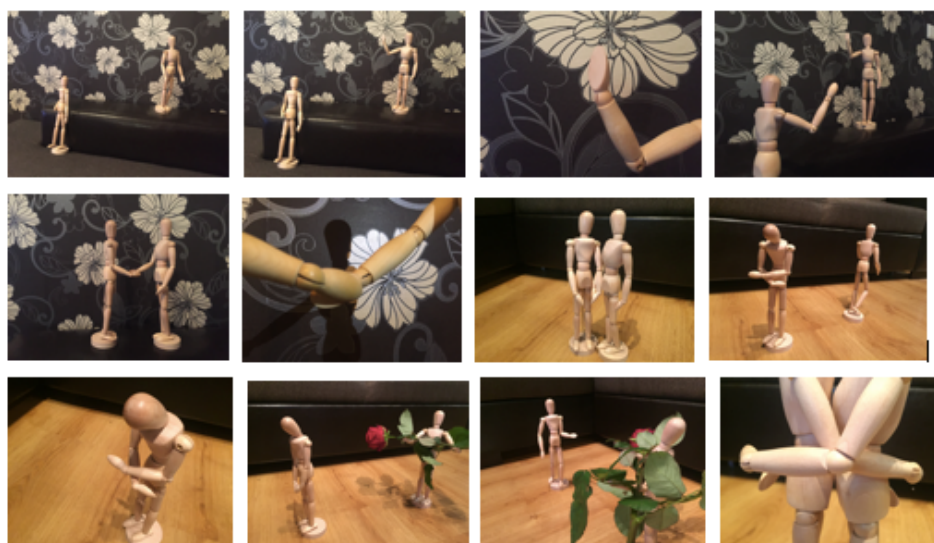
Tõin välja oma nägemuse igast loost minu tehtud fotode põhjal. Pildistamist alustasin esimesest loost ja liikusin joonisel 1 näidatud järjekorras edasi. Fotod on tehtud skeemi kulgemise järjekorras.

Mees augus (*Man in Hole*)

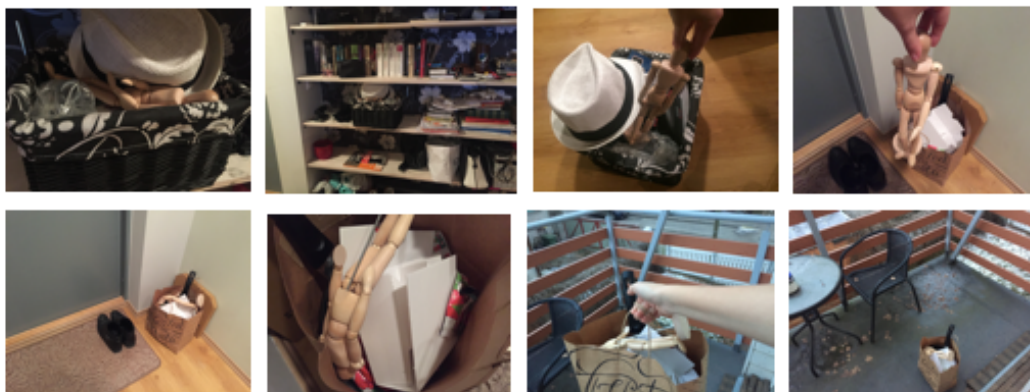
Joonis 32 Mees augus (Allikas: Mänd, 2018)

Poiss kohtub tüdrukuga (*Boy Meets Girl*)

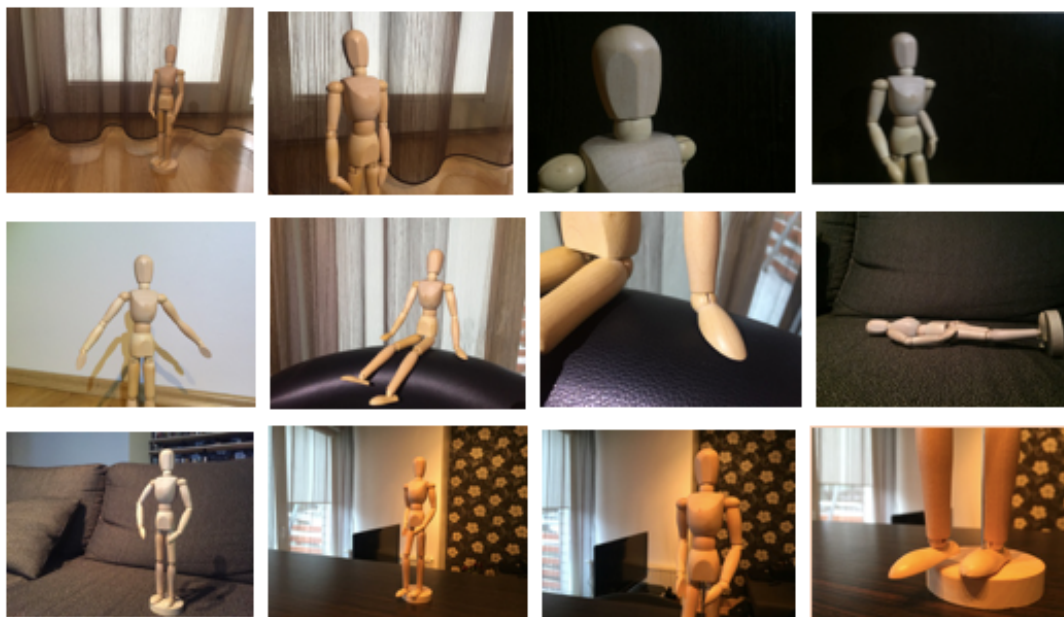
Joonis 33 Poiss kohtub tüdrukuga (Allikas: Mänd, 2018)

Halvast halvemaks (*From Bad to Worse*)

Joonis 34 Halvast halvemaks (Allikas: Mänd, 2018)

Mis moodi on parem? (*Which Way Is Up?*)

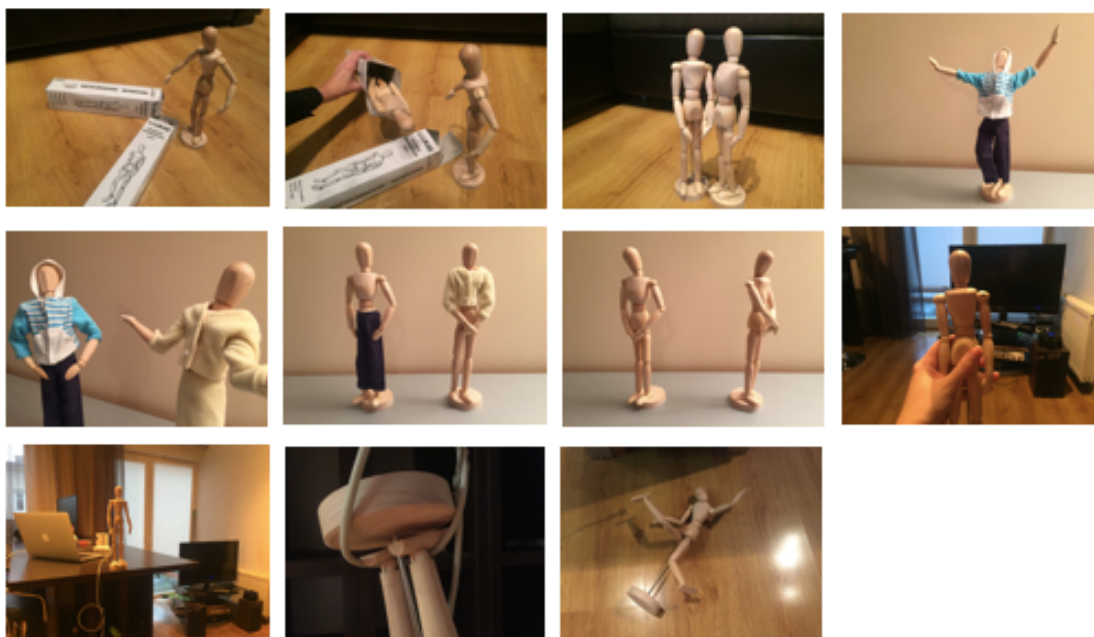
Joonis 35 Milline teekond viib ülesse? (Allikas: Mänd, 2018)

Loomislugu (*Creation Story*)

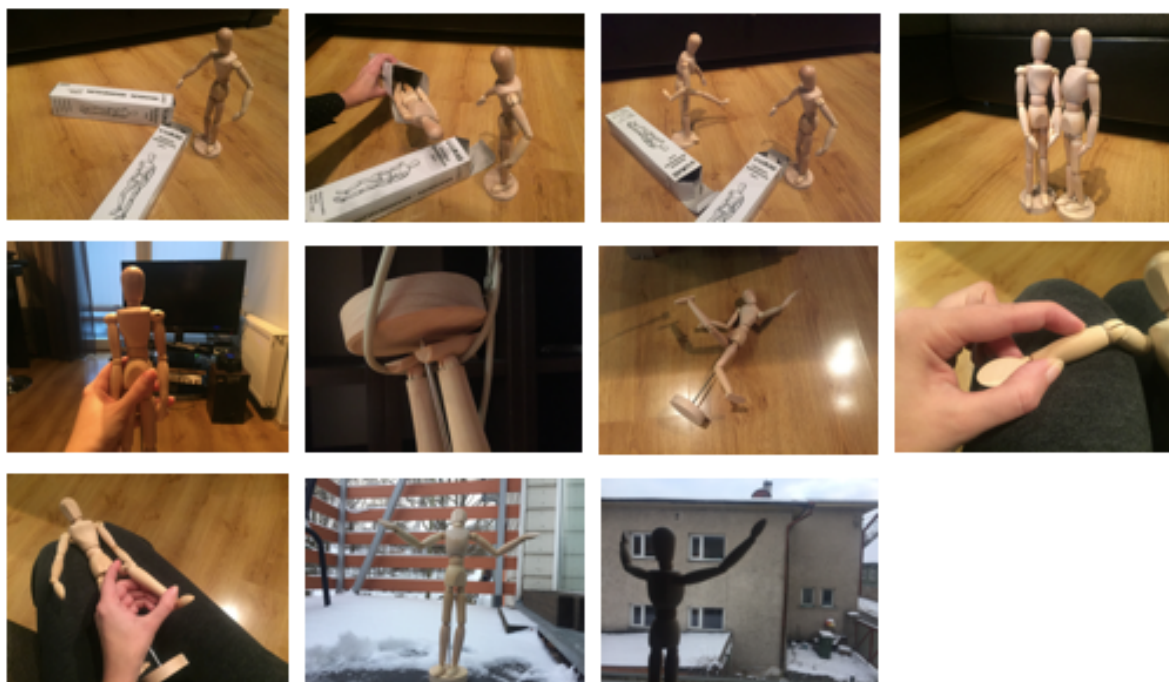
Joonis 36 Loomislugu (Allikas: Mänd, 2018)

Vana Testament (*Old Testament*)

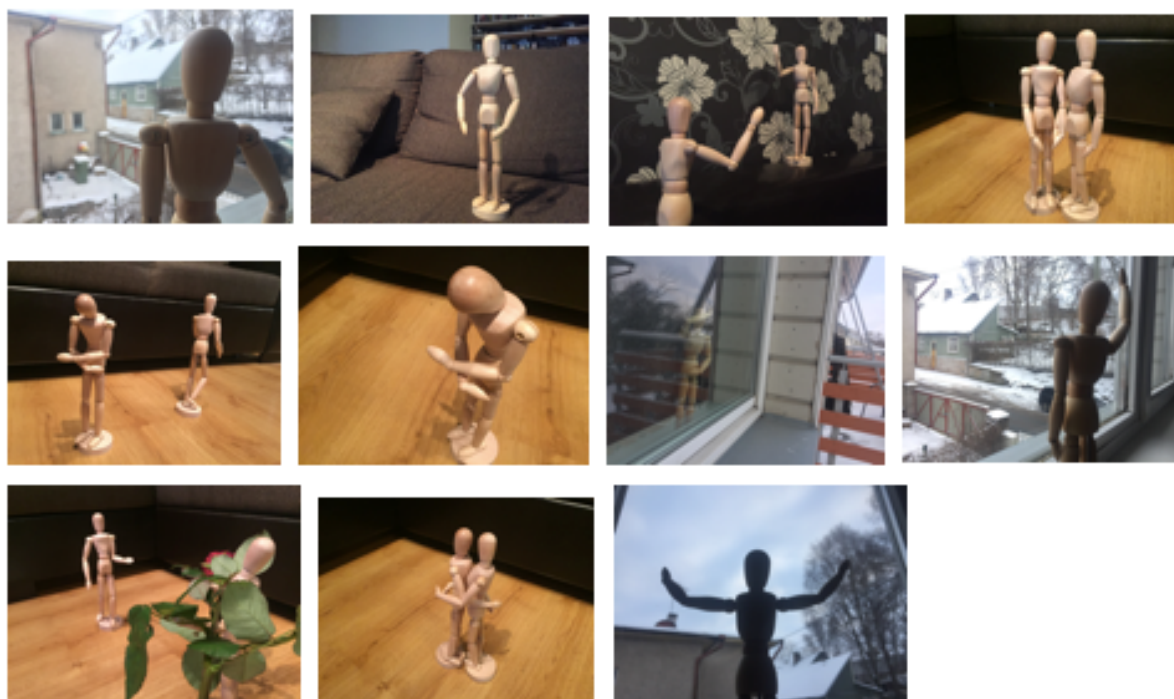
Joonis 37 Vana testament (Allikas: Mänd, 2018)

Uus Testament (*New Testament*)

Joonis 38 Uus testament (Allikas: Mänd, 2018)

Tuhkatriinu (*Cinderella*)

Joonis 39 Tuhkatriinu (Allikas: Mänd, 2018)

Lisa 3. Üliõpilaste kirjutatud lühilood

I rühma lühilood “Mees augus” skeemi kohta

Üliõpilane nr 1: *Mari on oma koolis põlatud tüdruk, kuid ühel päeval tuleb kooli uus poiss Jüri. Jüri on populaarne ja tahetud, kuid Marile sellised poisid ei meeldi. Ühel päeval satuvad Jüri ja Mari koos koju minema, Jüri hakkab Mariga rääkima. Mari on imestatud, sest Jüri on tegelikult intelligentne ja sõbralik. Jüri ja Mari hakkavad iga päev koos kooli minema ja koolist lahkuma. Ühel päeval saavad sellest teada Jüri sõbrad, kes on Marit alati imelikuks pidanud. Jüri allub sõprade survele ja lõpetab Mariga rääkimise. Möödub nädalaid ja Jüri ja Mari pole ikka rääkinud. Jüri kahetseb oma tegu ja saab aru, et Mari on tähtsam, kui tema populaarsed ja ühekülgsed "sõbrad". Jüri palub Marilt vabandust endast mitu korda suurema roosiga ja nad elavad õnnelikult elu lõpuni.*

Üliõpilane nr 2: *Pille Tüvi jalutab ühel kenal hommikul sünges maailmas, kus taevas pesitsevad lilled. Ei kuskilt kargab välja Peeter Puu, kes lausub: "No ole sa tervitatud Pille Tüvi." Pille Tüvi ja Peeter Puu armuvad ning kõik on täitsa tore mingi aeg. Aga ühel saatuslikul õhtul, kui Pille Tüvi jalutab Peeter Puule külla, näeb ta aknast, kuidas Peeter Puu liivaga kaetud abrasiivpaberiga lihvimise teist puitu. Pille Tüvi on tülgastunud ja jookseb minema. Peeter Puu näeb teda laua pealt ning mõistab oma vigu. Aga Peeter Puu pole mingi papist tehtud mees, ta on ju siiski puust tehtud mees. Ta korjab ühe kena lille, kingib selle Pillele ja selgitab olukorda. Nad mõistavad üksteist nagu ikka sellistes filmides ja suruvad kätt. Kõik on jälle lilleline nagu filmi alguses.*

II rühma lühilood “Mees augus” skeemi kohta

Üliõpilane nr 3: *Harald oli üksik mees. Ta elas väikeses kalurikülas Peipsi ääres ja tegeles igapäevaselt oma peenramaa harimisega. Eriti pakkus talle huvi erinevate ilutaimede kasvatamine. Ühel varajasel hommikutunnil juulikuu keskpaigas oli Harald parasjagu aiamaal oma kätetööd kaemas - tema uus lillakas rododendronipõõsas oli just õide puhkenud - nägi Harald oma aias marjapõõsaste vahel üht võõrast kuju eemaldumas. Eeldades, et tegu oli lihtsalt mõne lillearmastajast uudistajaga, kummardas ta põõsa kohale tagasi ja jätkas oma vaatusprotsessi. Mõne hetke pärast Harald märkas, et võõras oli tema aeda maha seadnud piknikulina, ning istus nüüd seal unistava pilguga, jälgides, kuidas Harald aias toimetab. Haralt tõusis peenra kohalt, kohendas lipsu, vaatas võõrale otsa. Võõras ei*

kohmetunud hetkeksi ning vastas Haraldi pilgule omapoolsega. Möödus minut. Võõras tõstis lehvituseks käe ja sõnas: „Sul on ilusad põõsad.“ „Aitäh,“ vastas Harald. Võõras tõusis piknikulinalt ja sammus Haraldini. Nad surusid tutvustuseks kätt. Võõra, kes end Lembituks nimetas, lähenemisest julgustust saanud Harald rääkis uuele sõbrale Kvick-Up kahjurimürgist. Lembit nõustus, et tegu on tõesti hea tootega.

Üliõpilane nr 4: Uku on üksik noormees, kes kohtab juhuslikult kodutänaval kõndides ilusat neidu. Uku on tüdrukust juba möödunud, kuid pöördub siis tagasi neiu suunas, et tutvust teha – ta pole varem nii kena tütarlast veel kohanud. Ta kutsub neiu kohvikusse ning tütarlaps on kutsega nõus. Sama päeva õhtuks kohvikus kohtumist kokku leppides saab Uku temaga vesteldes teada, et neiu nimi on Triin. Nende võrdlemisi lühikese tutvuse järel mõistab Uku, et talle väga meeldib Triin. Neil on sarnane huumorimeel ning maailmavaade. Uku ei oota oma tunnetest rääkimisega kaua ning ütleb juba samal õhtul kohvikus Triinule, et usub, et on Triinu näol leidnud enda hingesugulase. Sellise otsekohesuse peale Triin aga ehmub ning ütleb Ukule, et temal poole päeva jooksul nii suuri tundeid ei ole tekkinud. Nad lõpetavad koogisöömise piinlikus vaikusel ja Uku lepib Triinu leige huviga. Siiski tunneb ta kohvikust koju jalutades end halvasti. Ta veedab edasised päevad üksinduses nukrutsedes ja püüab jätkata oma eluga samas kohast, kus ta sellega Triinuga kohtudes pooleli jäi. Oma mõtete koondamiseks uitab Uku sageli metsas, sest looduses tunneb ta end õnnelikuna ja mõte puhkab. Seal saab ta rahulikult jalutada ja endamisi arutleda. Ühel päeval aga märkab Uku oma järjekordselt jalutuskäigult naastes kodutänaval tuttavat keha. Lähemale jõudes saab Uku aru, et see on Triin, keda ta pole juba mitu nädalat näinud. Triin tervitab Ukut ja nad mõlemad leiavad vesteldes, et täna on jalutamiseks imeline ilm. Uku ei julge Triinule ise Triinu jalutuskäigule kutsuda, kuid neiu teeb selle ettepaneku ise. Uku võtab kutse pikema mõtlemiseta vastu ja 4-tunniseks veniva jalutuskäigu lõpuks on Triin veendunud, et ka talle meeldub Uku väga.

I rühma lühilood “Poiss kohtub tüdrukuga” skeemi kohta

Üliõpilane nr 5: Ühel rahulikul suvepäeval jalutas Margus trennist koju. Teel kohtus ta naisega, kes lummas teda oma silmipimestava iluga. Margus ei saanud naiselt silmi. Naine oli juba paarsada meetrit temast eemale jalutanud, kuid sel hetkel otsustas Margus, et jookseb ta juurde ja küsib ta nime. Naine ehmus, kui mees ta õlale koputas. Pilvi ei osanud kuidagi reageerida. Margus palus, et naine temaga kohvile tuleks. Pilvil oli juhtumisi vaba päev ja mõtles, et mis

seal ikka ning läks Margusega kohvikusse. Nad ei suutnud teineteisest eemal olla ja ka teised nende ümber märkasid noorte leegitsevat armastust. Kolm kuud hiljem kolisid nad kokku. Kahjuks nende kooselu ei kestnud kaua. Pilvi märkas Marguse käitumises kahtlaseid jooni. Ta sai aru, et midagi on valesti. Paar päeva hiljem tuli välja, et Margus on saanud väga hea tööpakkumise Saksamaal, kuid ta ei julgenud sellest Pilvile rääkida. Naine polnud kolimisega nõus, sest ta ei oleks suutnud oma depressiooni tõttu uute oludega kuigi hästi kohaneda. Kodune olukord ei olnud kiita, sest nad tülitseis ööd ja päevad. Lõpuks otsustas Margus ikkagi Saksamaale minna, sest ta tundis, et ta ei saa Eestis oma unistusi täide viia ja kui ta pidigi selleks oma armastatust loobuma, siis nii pidigi minema. Pilvi ei suutnud uskuda, et Margus oli ta lihtsalt maha jättnud. Aastad möödusid, kuid Margus polnud Pilviga ühendust saanud. Kuid järgmisel päeval, kui ta parklas autosse hakkas istuma märkas ta eemalt üht naist, kes nägi välja täpselt nagu Pilvi. See oligi tema. Margus otsustas oma võimalust kasutada. Ka Pilvi oli Margust otsinud. Pilvi ja Margus mõistsid sel hetkel, et nad on teineteise jaoks loodud. Nad otsustavad abielluda ja elavad õnnelikult oma elupäevade lõpuni.

Üliõpilane nr 6: Oli aasta 1964, Helde kõndis oma suure ja pika kleidiga mööda linnatänavaid, kuni nägi ühest kübaraärist välja astumas pikka, tumedapäist noormeest. Helde peatus ja jäi salapärasest võõrast silmitsema. "Oh, küll on alles ilus mees" mõtles Helde punastades ja oma pilku varjates. Temasugusel noorel daamil ei olnud sünnis tänaval võõraid mehi imetleda. Tõstes pilgu, nägi ta aga, et võõras mees vaatab teiselt poolt tänavat teda. Helde punastas veelgi ja ei suutnud oma rõõmu võõra mehe pilgu pärast varjata. Ta otsustas, saagu mis saab, tema teeb esimese sammu ja kõnetab meest, sest selle mehe nimel on ta nõus laskma end kasvõi kividega surnuks loopida. Helde astus kindlal sammul üle sõidutee, kuid tema suur ja pikk kleit jäi ta kontsa külge kinni ja ta kukkus. Helde kukkumist märkas seesama nägus noormees, kes tormas Heldele appi. "On teiega kõik korras, mu imeline leedi," kõnetas võõras mees Heldet ja vaatas talle silmade põledes otsa. "Lähedalt näeb ta veel rohkem võluvam välja," mõtles Helde, suutmata oma abistajale midagi vastata. See oli armumine esimesest silmapilgust, nende mõlema südamed löid leegitsema ja raske oli end tagasi hoida. Kuid ometi ei saanud Helde teha muud, kui viisakalt meest tänada ja lahkuda. Möödus aasta, kuid Helde igatses ikka veel oma salapärase mehe järele. Ta seisis päevad läbi aknal, lootes näha meest oma koduvärvast sisse kõndimas, kuid seda ei juhtunud. Ühel ilusal hommikul otsustas Helde, et nüüd on aeg eluga edasi minna. Ta pani selga uhke kleidi ja läks linna jalutama. Jõudes samale tänavale,

kus ta tookord mehesse armus, nägi ta teda teisel pool tänavat seismas. Mees märkas teda ja lehvitas ning sammus tema poole. Helde süda jäi peaaegu seisma. "Ma olen aasta aega iga päev siin tänaval seisnud, lootes teid kohta, kuid teid ei tulnud ega tulnud," ütles mees. Helde rõõmustas, sest tema oli sama tundnud. Nad kallistasid ja pärast seda langes mees ühele põlvele ning palus Helde endale naiseks. Loomulikult oli Helde nõus.

II rühma lühilood "Poiss kohtub tüdrukuga" skeemi kohta

Üliõpilane nr 7: Joonas ja Joosep on kaks omasooiharat meesterahvast, kes ei julge teineteisele oma armastust näidata. Nad on varem ühel peol musi teinud, kuid lepivad kokku, et suruvad oma tunded maha ning ei räägi sellest kunagi. Joonas on kokkuleppest murtud. Sisimas tahaks ta Joosepi sülle hüpata ning tema armuvilju maitsta. Peale pikaajalist mõtisklust ei suuda ka Joosep oma tundeid tagasi hoida. Ta võtab julguse kokku ning otsustab Joonasele kosja minna. Nende vahel olev õhk sätendab. Joonas on hingetu. Ta asetab oma pehme käe, sest ta kasutab jõusaalis kindaid, et nahk kannatada ei saaks, Joosepi laiadele puusadele. Nad imevad üksteist lähemale. Õhk on paks ning eemal sätendab lamp. Järgmine päev saab Joonas aga kurva uudise oma ülemuselt. Ta peab komandeeringusse minema. Joosepil ei ole valikut. Ta jääb oma kallimat pikisilmi ootama. Ööd on külmad – päevad veel külmemad. Joosep mõtiskleb enesetapust, sest ta kardab, et Joonas väljamaal mõnda nägusat meest kohtab ning tagasi ei tulegi. Möödunud on kolmkümmend neli päeva nende viimasest kontaktist. Joonas saabub hilisõhtul sületäie lilledega. Kuid tüüpilisele abikaasale kohaselt hakkab Joosep kahtlustama, et reisi peal on midagi juhtunud. Ta kardab. Pisarad voolavad mööda ta põski alla – põlvedeni. Ta küsib alandlikult: "Joonas, kas sa oled nüüd päriselt tagasi?" "Muidugi mu arm – ma olen igavesti sinu." Nad veedavad koos aega hommikuni. Kumbki magama pole läinud – neil pole selleks aega olnud. Naabrid on maru pahased. Joonas läheb hommikusöögile järele – ta ei tule enam kunagi tagasi.

Üliõpilane nr 8: Vanad lapsepõlvesõbrad Paula ja Karlis otsustavad samasse gümnaasiumisse sisse saamise puhul välja sööma minna. Paula kardab, et ei oska kuidagi Karlise ümber olla. Ta on viimased nädalad pea pidevalt end poisile mõtlemast leidnud. "Ta näeb sind ainult sõbrana," sisendab ta endale. Kuid ka Karlis on juba pikemat aega olnud oma sõbrannast sisse võetud. Ta plaaniski õhtusööki oma tunnete väljendamiseks kasutada. Paula ootab teda nende tavapärasel kohtumispäigas, bussipeatuse kõrval, kuid tema kehakeel tundub tavalisest

närvilisem. Karlis on peaaegu tema kõrval kui Paula teda tähele paneb. Läheb veel hetk aega, et poisi käes olevat roosi märgata. Nad vaatavad teineteisele otsa, midagi ei ole vaja öeldagi, ja peale lühikest pausi suudlevad. Mööduvad nädalad. Paula ootab Karlist jällegi bussipeatuse kõrval, et koos kinno minna. Kuid tavaliselt reipa sammuga poiss tundub seekord äärmiselt nukker. "Me kolime ära, Soome," ütleb ta esimese asjana tüdrukule. Paula ei oska midagi öelda, ta lihtsalt kallistab Karlist. Paula nukrutseb oma toas. Ta ei taha kedagi näha ega kellegagi rääkida. Äkitselt kõlab uksekell. Ukse taga on Karlis, jällegi lilled näpus. "Hüvasti jätmise lilled", mõtleb Paula, vaevu pisaraid tagasi hoides. Otsekohene Karlis purskab rõõmsalt: "Paula, ma ei lähe kuskile, ma sain vanematest valesti aru." Tüdruk on jällegi tummaks löödud. "Kuidas sa nii loll sa olla?" küsib ta poisilt naerdes ja nuttes korraga ja langeb poisi käte vahele.

I rühma lühilood "Halvast halvemaks" skeemi kohta

Üliõpilane nr 9: Loo tüüp: from bad to worse. Reginald-Vello veedab oma päevad isolatsioonis, ühiskonnast eraldatuna. Tal on raske nakkushaigus, mis ei lase tal välja minna ning tema elu ainus kokkupuude inimestega toimub läbi akende, mis teda teistest eraldavad. Iga päevaga muutub ta elu aina kurvemaks ja üksildasemaks. Ühel hetkel ta taipab, et sellist elu ei ole võimalik edasi elada ja ta otsustab, et ta peab midagi ette võtma. Ta planeerib pikalt ja otsustab, et ta läheb välja ja suhtleb esimese ettejuhtuva inimesega, vähemalt natukenegi. Ta on õnnelik, kui ta saab juba küsida, kuidas läheb. Ta sammub korterist välja, aga esimene tuuleiil puhub ta maha ning ta viiakse kiirabiga haiglasse, kus tal diagnoositakse raske kopsupõletik. Lõpuks pääseb ta koju, aga ta ei saa voodist enam üles tõusta ning veedab oma päevad nüüd pikali olles, mitte midagi tehes ja omaette mõeldes. Kui ta on piisavalt jõudu juba kogunud, et üles tõusta, hakkab Reginald-Vello tõsiselt kahtlema, kas elul on enam mingit väärtust. Mitte keegi peale hooldaja ei käi teda vaatamas, ta vaevu suudab endale süüa teha ning korterist välja minemine on ka välistatud. Viimane kord, kui hooldaja käis, tundus Reginald-Vellole, et abistaja ei taha mitte midagi muud kui sealt korterist lahkuda. Ja nii jõuabki Reginald-Vello, täieliku üksilduse järel viimse lootuse kaotanud, järelduseni, et ei ole enam mingit mõtet elul ning ainus viis rahuloluks on end siit maailmast eemale juhatada. Ta meisterdab endale köie, mille ta kardinapuu külge sidus ning valmistub viimaseks pingutuseks. Küll aga ei arvestanud Reginald-Vello kardinapuu tugevusega. Nii köis kui ka kardinapuu murduvad koheselt ning piinlev Reginald-Vello vedeleb maas, valust peaaegu oimetu. Äkitsi

kuuleb ta läbi valu, et tema ukse keegi koputab, aga Reginald-Vellol ei ole jõudu, et midagi öelda, kuhugile liikuda ega midagi teha. Peale poolt minutit koputused lõppevad ning Reginald-Vello jääb teadvuseta põrandale lamama, katkine köis ja kardinapuu tema peal.

Üliõpilane nr 10: From bad to worse. Mooses-Johannes on noor, kena ja sportlik abiturient, kellel oli kõik olemas, mida hing võib ihaldada. Suve lõpus jättis tema tüdruksõber Virpi Mooses-Johannese aga ootamatult maha. Lahkumine tuli poisile täieliku šokina. Kuna Virpi lõpetas poisiga suhtlemise täielikult, ei olnud Mooses-Johannesel võimalik küsida ka lahkumineku põhjust. Põhjuse mitteteadmine ajab noore aga hulluks ning paranoiliseks kõige suhtes. Täielikult eksistentsialismi ära eksinud Mooses-Johannes kaotab töö kohvikus, kontakti sõpradega ning peale sügisvaheaega ei lasta poisil ka enam tema koolis edasi õppida. Elu uut mõtet otsides, hakkab Mooses-Johannes mööda oma elurajooni mahajäetuid hurtsikuid kolama, et midagi uut avastada. Peale joodikute ning noorte kaakida ei paku aga miski noorele huvi. Olles mõni nädal koos viibinud elu heidikutega, avastab poiss enda jaoks, et ka see ei paku talle pinget. Üks õhtu vaarub Mooses-Johannes meeltesegaduses koju ning jääb magama. Unenägu maalib temale pildi aastatagusest. Ajast, kui tal oli veel tema Virpi, sõbrad ning töökoht. Poiss kujutab ka ette lapsepõlve, kui ta vanematega lõunamaades rändas. Meenutades unenägu, tõdeb noor, et isegi vanematest on ta uskumatule kaugeks jäänud, kuigi nemad teda toetasid. Seda kõike mõistes võtab poiss vastu otsuse, et kergem on see kõik jäädavalt lõpetada. Mooses-Johannes avastati järgmise päeva õhtul oma põõningu lae alt. Poisi näole oli manatud justkui rahulolu ilme, mis tunnistaks väljapääsu.

Üliõpilane nr 11: See pilk, millega Jack aknast välja vaatas, ei olnud enam see, mis ta kunagi oli olnud. Kunagi lootustandev mannekeen olnud, polnud ta kunagi mõelnud, et teda võidakse unustada. Kuid just nii oli juhtunud. Liiga sageli jäi ta hõljuma pilvedesse ning lootma, et perelastele ta pole kõigest mänguasi, mis vajub unustuste hõlma. Nüüd aga oli ta aknal ning pilk oli suunatud tühimikku. Laste kilked olid möödanik ning talle ei olnud isegi ulatatud mannekeenile kohaselt viimase aja moeriideid. Küsimused, mis läks valesti ja kas see kõik juhtunu on tema süü, tõusid sageli mõtteisse. Ja tal ei olnud lohutamas mitte kedagi. See lõputu nukrus täitis tema pead ning lõhustust ei olnud kuskilt tulemas. Iga pidu saab otsa ja tema pidu on just otsa saamas. Kõige hullem on teadmatuse tuleviku ees ning kas ta on seal veel mõned tunnid või seikleb ta üksinda oma mõtete ja uskumustega veel aastaid. Pigem tahtis Jack, et

kõik saaks kiire lõpu ning ta ei peaks enam piinlema üksinduses. Liiga värsked olid veel need emotsioonid, mil temast tunti puudust ja talle pöörati tähelepanu. Ta oli oluline osa laste loomingus ja mõttes, kuid nüüd ta ei ole enam keegi. Jacki piinad sai aga üsna kiire lõpu, mil pererahvas ta julmalt ning egoistlikult lihtsalt prügikasti viskas. Nagu viimane kalts, mis on oma töö ära teinud.

II rühma lühilood “Halvast halvemaks” skeemi kohta

Üliõpilane nr 12: Jüri ja Mari on olnud juba kolm aastat suhtes ning planeerisid lausa kihlumist, kuni ühel päeval avastas Mari, et Jüri pettis teda kellegi teisega. Vaatamata Jüri anumisele ei suuda Mari talle andestada ning hülgab ta. Jüri terve maailm variseb kokku, ta süda on murtud. „Pidin ma teda petma, olen ma alles rumal!“ oli ainus mõte, mis Jüri peast päevast päeva läbi käis. Ta ei söönud, joonud ega maganud. Ainus asi, mis ta soovis, oli saada Marit oma ellu tagasi. Oma päevi hakkas ta veetma mõtiskledes ja aknast välja vahtides, ta ei teinudki enam muud, mistõttu arenes tal välja sügav depressioon. Kuid ühel päeval ta teadis, mida tegema peab. Ta asus oma hoiukarbi kallale ja tõmbas sealt välja pika nõõri. „Kui mul pole Marit, pole mul ka põhjust elada,“ korrutas Jüri endamisi. Ta sidus nõõri ümber oma jalgade ja seejärel ümber laelambi. Võttis sügava hingetõmbe ning lasi endal kukkuda. Saatuse läbi aga ei juhtunud see, mida Jüri oleks lootnud, sest tema raskuse all andis nõõr järgi ja ta prantsatas õnnetult põrandale, lõpetades peapõrutusega.

Üliõpilane nr 13: Kord elas Meelis, kellel oli tüdruksõber Tiiu, aga nad ei olnud enam suhtes õnnelikud. Nad ei rääkinud üksteisega nii palju kui varem ja ei armastanud enam teineteist. Meelis ja Tiiu elasid koos üksnes harjumusest. Ühel päeval ütles Tiiu selgel häälel, et temale aitab sellest suhtest ning kolib Meelise juurest ära. Hoolimata sellest, et nende suhe polnud õnnelik, oli Meelis Tiiu sõnadest šokeeritud. Ta langes masendusse, tõmbus iseendasse ja ei tahtnud enam kellegagi suhelda. Ta istus päevade viisi kodus ning nuttis. Ühel päeval sai ta aru, et ei jaksa enam kodus istuda ning nukrutseda. Tema pea oli üle külvatud negatiivsetest mõtetest ning ta vaatas aknalaua poole, sooviga sealt alla hüpata, sest tema arvates ei armasta maailmas teda enam keegi. Meelis vaatas viimast korda aknast välja, lehvitas oma naabritele, astus aknalaua äärele ning kallutas ennast niivõrd palju taha, et ta hakkas langema. Meelise õnnetuseks ei suutnud ta end selle teoga tappa, sest kukkus karpi, milles olevad riided tema kukkumist pehmendasid. Kuid see pääsemine ei muutnud Meelise meelt enesetapu sooritamise

osas. Järgmiseks ronis ta laua otsa, et sealt alla hüpata. Kui ta laualt hüppe sooritas, jäid tema jalad juhtmetesse kinni ja tundus, et tal on veel võimalus elusalt pääseda, kui ta tagasi üles ronib. Kuid Meelise jaoks oli kõik niivõrd halvasti, et ta rabeles end juhtmetest lahti ning kukkus pea ees vastu parkettpõrandat. Sellega lõppeski Meelise lugu siin ilmas.

I rühma lühilood “Mis moodi on parem” skeemi kohta

Üliõpilane nr 14: Mees ärkab hommikul üles ja mõtleb, milline ta päev välja hakkab nägema. Viimasel ajal ei ole elu väga hea olnud. Vaadates õue, näeb ta, et õues on äärmiselt ilus ilm ja päike paistab toanurgast sisse. Ta tõuseb ning läheb akna äärde, kus ta mõtleb, et tahaks kuulda lindude laulu ja kuidas tuuleiil ta peale puhub. Ta läheb rõdu peale ning tunnetab päikese jõudu oma kehal ja mõtleb, et tegelikult võiks ju elu isegi parem olla. Inspireeritud looduse jõust, läheb ta tuppa tagasi ja proovib oma vast saadud motivatsiooniga produktiivne olla, kuid see tal ei õnnestu. Olgu, esimene kord lähebki aia taha, ta läheb proovib rõdu peal sama asja uuesti. Rõdul tunnetab ta taaskord värsket õhku ja looduse imelist jõudu. Mees läheb tuppa tagasi, vaatab veidi ringi ning läheb voodisse - homme on ka uus päev.

Üliõpilane nr 15: Tõnu on tavaline torulukksepp, kuid tal on üks eriline kirg: äike. Ilmkaardid ja ennustused näitavad, et täna peaks saabuma raju äikesetorm. Tõnu ärkas juba kell 5 hommikul, et olla valmis seda vaatamängu jälgima. Möödus tund, kaks ning lõpuks oli käes õhtu, aga ikka ei välgutanud õues ega kuulnud kõige vaiksematki mürinat. Vahepeal käis Tõnu rõdul mõõtnas eri mõõteriistadega, kui kaugel äike võiks olla. Ei miskit. Vahepeal mõtles mees, et ju siis on ennustused valetanud ja täna siiski äikest ei tule. Kell 6 õhtul läks ta veel viimast korda õue ilmaolusid kontrollima. Äkki käis kõva pauk ja kohe välgatas taevast täiesti eredaks. Äike oli saabunud justkui välg selgest taevast. Järgmisel hetkel aga Tõnu lamas maas liikumatult. Välg oli tabanud teda ning nii tugevalt, et ta oli surma saanud. Kui Tõnu naine mehe hilisõhtul rõdult lamamas avastas, polnud enam mingit lootust teda elustada. Tõnu maeti ning tema hauaplaadile graveeriti välgunool, näitamaks nii tema surma põhjust, kuid pigem Tõnu kirge äikesetormi vastu. Kirg maksis mehele elu.

II rühma lühilood “Mis moodi on parem” skeemi kohta

Üliõpilane nr 16: Artur tahab väga minna Weekend festivalile, kuid tal ei ole raha. Ta istub ja mõtleb pikalt, mida teha või kellelt raha saada. Lõpuks otsustab mees võtta ohjad enda kätte,

müüa maha oma uued Nike tossud ning nii ostabki ta endale festivalipileti. Festivalile tuleb Arturil minna paljajalu. Festival jõuab kätte, mees naudib elu, muusikat ja tantsib kaasa, käed taeva poole. Siis aga tabab Arturit karm reaalsus - ta on ühepäevase festivalipileti jaoks müünud maha oma ainsad jalanõud. Ta satub ahastusse, kriub ja vannub, sest nii ei tohiks käituda vastutustundlik täiskasvanud mees. Festivalimelu saab kiire lõpu ning Artur leiab end taaskord kodudiivanilt rahamurede üle mõtlemas.

I rühma lühilood “Loomislugu” skeemi kohta

Üliõpilane nr 17: Alguses oli Priit. Ei kedagi teist. Ta on üksi maailmas seigelnud juba viimased tuhat aastat. Priit on rännanud Uuralitest Alpideni, Andidest Gröönimaani ning Atlandist Beringini. Alguses tundis Priit rõõmu kogu maailma ilust, mis vaid talle nautimiseks oli loodud, kuid mida aeg edasi, seda nukramaks mees muutus. Pikalt ei mõistnud ta oma melanhoolsuse tagamaid, kuid ühel süngel ööl tabas Priitu tugev kubemevalu. Ta vähkres, nuttis ja karjus, kuni enam häält ei olnud. Ta palus jumalat, et ta valu lõppeks, kuid asjata. Jumal ütles, et valu on Priidule tema eksistentsi eesmärgi meenutamiseks. Mees vihastas Jumala peale. Ta sõimas ja vandus, needis ja lõugas, kuid asjata. Priit oli valmis loobuma. Ta seisis kaljuharjal, valmis hüppama, kui kuulis seljatagant õrna häält, mis tema nime kutsus. Priit pööras ümber ning nägi ilusat neidu, kaunim kui ükski meri, mäestik või ookean, mida ta varem imetlenud. Priit kõndis neiu poole ning tundis, kuidas ta kubemevalu õrnalt leevenes. Ta mõistis, et tema üks ja ainus eesmärk selles elus on selle neiuga olla. Priit vaatas üles taeva poole ning nägi, kuidas vanajumal talle silma pilgutab. Neiu vaatas Priitu ning punastas. Mees haaras maast esimese ettejuhtuva lilleõie ja kinkis selle neiule. Piiga nuusutas lille ning embas Priitu. Priidu kube ei valutanud enam kuidagi. Sedasi sai alguse inimsugu.

II rühma lühilood “Loomislugu” skeemi kohta

Üliõpilane nr 18: Taavi on lihtne mees väikses linnas nimega Tartu. Ta on tagasi oma vanemate kodumaal, tagasi Hiinast, kus ta ise sündis. Ta saabus riiki paari päeva eest, peale mitu nädalat kestnud rongi sõitu väikses, kitsas, valges rongi vagunis. Kuigi Eestisse reis ei olnud Taavi jaoks kerge valdavad teda ülevad emotsioonid riiki saabudes. Tal on lähedased sidemed Eestiga, kuigi ta ei ole siin varem kunagi käinud, teda on alati huvitanud siinne elu. Erilist lähedust tunneb ta Eesti loodusega, värske õhk, rõsked hommikud ja metsad – kõik see lummas Taavit, ta justkui oleks sügavamalt kõige sellega seotud. Ta ootab suure ärevusega tulevast elu

siinses riigis, juba on tal olemas intervjuu töökohale modellina, see küll ei ole tavaline modelli töö, selle töö raames peab Taavi seisma liikumatult poodjumil, kuid üllatavalt on see just Taavile meelepärane, ta ei taha ennast väga liigutada. Ta kujutab juba vaimusilmas ette ennast tööd tehes ja ta näole tuleb suur naeratus. Olles ennast sisse seadnud enda uude korterisse, viskab Taavi enda jalad üles diivanile ja jääb magama.

I rühma lühilood “Vana Testament” skeemi kohta

Üliõpilane nr 19: Minu hinnangul on tegemist Vana Testamendi skeemiga, kus hea kaob ja kõik on väga kurb. Elas kord tüdruk Gitte, kes meeldis paljudele poistele. Eriti meeldis ta teisel pool tänavat elavale Juliusele, kes ei suutnud oma mõtteid hetkekski Gitte-st eemale saada. Ühel talviselt kaunil laupäeva varahommikul tuli Juliusele hiilgav idee. Ta otsustas minna linnulaulu saatel Gitte akna alla serenaadi laulma. Gittele selline žest väga meeldis ja ta oli sellest suures vaimustuses. Ta tormas suures meelte tuhinas õue, sooviga leida see imeline meeshääl. Selleks ajaks kui Gitte õue jõudis oli Julius juba oma lootuse kaotanud ja laulmise lõpetanud ning võttis suuna kodu poole. Julius oli jõudnud teisele poole teed, kui kuulis, et keegi jooksis Gitte majast välja. Ta pööras ringi ja nägi majast välja jooksvat Gittet. Julius polnud kunagi nii õnnelik olnud ja suurest rõõmust hakkas ta Gitte poole liikuma, samal ajal talle lehvitades. Gitte tormas tänavale, et otsida temale laulnud meeshäält ja suures tuhinas ei pannud ta tähele mööduvat veoautot, mis ta tapab. Juliuse elu on peapeale pööratud ja ta on sügavas leinas. Ta ei näe elul ilma Gitteta mõtet ja võtab vastu otsuse minna Gittele teavasse järele. THE END

II rühma lühilood “Vana Testament” skeemi kohta

Üliõpilane nr 20: Ühel kevadisel päeval käis värske ülikoolilõpetaja Lukas mööda madratsipoodi, proovis üht ning teist, liikudes ühe voodi juurest teiseni, jõudis ta uhke voodini, kus Sleepgoodi pehme madratsi peal pikutas kena neiu nimega Mari. Noored olid poodi tulnud sama eesmärgiga, osta koduvoodile uus madrats. Nad hakkasid rääkima ning otsustasid välja kohvile minna, et paremini (ja lähemalt) tuttavaks saada. Ei läinud väga kaua, kuni Mari ja Lukas teineteisele meeldima hakkasid ning aja lennates meeletult ära armusid. Pea aasta peale poes kohtumist soetati madrats ühisesse koju. Ühel, pealtnäha ilusal, päikeselisel kevadpäeval otsustas Mari lõunaks töölt koju minna, et mehega koos einestada. Tuppä sisenedes leidis Mari oma kaasa teise naisega voodis. Ärritunult pakkis neiu oma asjad ning lahkus, öeldes Lukasele,

et ei taha teda enam kunagi näha. Mees läks endast välja ning anus Mari, et neiu annaks talle teise võimaluse, kuid Mari oli juba lahkunud. Suur kurbus ja meeleheide võitsid Lukase, kes oli veendunud, et ei suuda Marita elada. „Kui ma Mariga elada ei saa, siis ei taha ma üldse elada,“ ütles Lukas omaette enne kui nöör kaelas, kinnitatud laetala külge, tooli pealt maha astus. Mõned päevad hiljem olid ka Mari matused, kes oli korterist minema tuisates, tähelepanemata teele astunud ning bussi alla jäänud. Omaksed polnud detailidest teadlikud, mistõttu maeti noored kõrvuti, kus nad peavad nüüd teineteise kõrval igavesti lebama. Kasutatud loo skeem: Old Testament

I rühma lühilood “Uus Testament” skeemi kohta

Üliõpilane nr 21: Jüri ja Mari alustasid õpinguid Tartu Ülikoolis ajakirjanduse ja kommunikatsiooni erialal. Esimese semestri paari kuu jooksul said neist head sõbrad. Nad istusid igas aines kõrvuti, aitasid üksteisel teha kodutöid ja said ka väljaspool kooli kokku. Koos käidi kohvikutes, kinos, kooli korraldatud üritustel ning mindi ka ballile. Ballil aga tekkis noorte vahel säde - lähedus, mis tantsimise ajal tekib, pani neid tundma midagi, mida kumbki varem tundnud ei ole. Mõlemad tundsid, et nad on kõrvuni armunud. Semestri lõpuni suudeti hoida suhe saladuses, kuid sessi periood ajas noorte teed lahku, kuna mõlemad elasid teistes linnades. Lõid välja erinevad väärtused, arusaamad elust ja harjumused ning paratamatult armastus hääbus. Ligi 1,5 kuud ei olnud nad üksteise eluga kursis, kuni algas uus semester. Nähes üksteist uuesti, tärkasid tunded taas ja noored mõistsid, et ei soovi lahus olla.

Üliõpilane nr 22: See pildigalerii iseloomustab "Boy meets Girl" skeemi ehk tüüpilist armastushugu. Elas kord üks edukas, nägus ja hea südamega noormees. Ta oli väga rahul oma eluga, kuid sellegi poolest tundis ta, et midagi oleks justkui puudu. Ühel hommikul ärkas noormees üles, sõi hommikust ja läks tööle, nii nagu tavaliselt. Tee peal põikas ta korra läbi kodu lähedal asuvast kohvikust, kus ta alati endale hommikukohvi ostis. Korraga põrkas ta kokku kõige kaunima neiuga, keda ta kunagi kohanud oli. Nende pilgud kohtusid ning nad teadsid, et nad olid teineteise jaoks loodud - see oli justkui armastus esimesest silmapilgust. Neist sai paar ja nad elasid õnnelikult koos, kuni ühel päeval viis saatus nad lahku. Tüdruk pidi välismaale oma haiget vanaisa minema hooldama ning noormees jäi üksi. Pikk distantis viis nad üksteisest lahku ja nad ei teadnud, kas neil on võimalust oma suhet hoida. Noormees tundis end väga kurvana ja ta ei teadnud, mida teha. Tal oli palju aega, et kogu olukorda analüüsida

ning oma tunnetes selgust saada. Neiust ei olnud pikka aega midagi kuulda, kui ühel päeval saabus neiult kiri. Tema vanaisa oli terveks saanud ning tal oli võimalus koju tagasi tulla. Kodumaale jõudes ootas noormees teda avatud kätega ning ei suutnud oma rõõmu tagasi hoida. Nii kui nende pilgud kohtusid, mõistsid mõlemad, et nende armastus oli terve see aeg tugevana püsinud ning isegi pikk vahemaa ei suutnud nende armastust lõhkuda. Noormees ja neiu elasid õnnelikult elu lõpuni.

II rühma lühilood “Uus Testament” skeemi kohta

Üliõpilane nr 23: Toomas on oma elu nullpunktis, ta on oma elu maha joonud, kaotanud oma töö ja lähedased. Ühel tavalisel hommikul ärkab ta üles ning otsustab veel ühe korra proovida. Ta läheb kõnnib mööda linna ringi, vestleb inimestega ja siis pakutakse talle tööd. Toomas mõistab, et tal on võimalus oma elu jälle järje peale saada. Ta hakkab käima tööl ning tundub, nagu kõik liiguks jälle paremuse poole. Elu tundub taas ilus ja värviline. Aga siis lööb Toomase tööandja, inimene, kes talle alguses justkui abikäe pakkus, mehele noa selga. Selgub, et kogu eelnev oli olnud üks suur pettus, et suurkorporatsioonidelt raha välja petta. Toomas oli lihtsalt üks jupike kogu selles skeemis. Kui asi välja tuleb, kukub Toomas veel sügavamale auku, nüüid on temal eelmise juhtumi tõttu ka halb maine juures ning keegi ei taha talle uut võimalust pakkuda. Toomas hakkab jälle jooma ja ta on omadega täiesti katki. Toomas varastab purjus peaga auto, läheb sõitma ja satub avariisse. Pärast pool aastat koomas olekut avab Toomas taas silmad. See on justkui ime. Universum on talle uue võimaluse andnud. Toomas saab terveks ja hakkab oma elu nullist taas üles ehitama.

Üliõpilane nr 24: 26 aastane Markus on oma sõprade seas saanud elupõletaja tiitli. Ühel hommikul kui ta pärast pikka õhtut klubis prügikasti kõrval ärkab, saab ta aru, et on viimane aeg muutusteks. Markus otsustab, et esimese asjana peaks ta leidma sobiva töökoha, küll siis kõik muu paika loksub. Pärast paaripäevast otsingut leiab Markus töökoha üsna tuntud korporatsioonis. Ta on ambitsioonikas ning valmis tegudeks. Kuigi Markus on tööalaselt edukas, tunneb ta, et midagi on ikka puudu. Igal hommikul vaatab ta aknast välja ning tunneb nagu midagi oleks valesti. Ühel hommikul vaatab ta taevasse ja küsib ei kelleltki vihaselt: "Miks ma ei või lihtsalt õnnelik olla?" Sellel öösel magab Markus rahutult, ta näeb unes kõiki oma ebaõnnestumisi, kõiki kordi kui ta vedas sõpru alt või võõraga halvasti käitus. Sellised unenäod jätkusid nädalaid. Markus pidi kõrvaltvaatajana nägema kõiki oma vigu, kõike, mida ta kunagi

oli halvasti teinud. Iga päevaga läksid unenäod hullemaks, Markus hakkas mõistma kõiki oma vigu ning langes musta auku. Ta ei suutnud enam edasi minna ja ei tahtnud magada. Ta ei suutnud aksepteerida oma seniseid valikuid. Ta ei näe oma olukorrast ka mingit väljapääsu. Pärast kahte nädalat piina ärkab Markus keset ööd, sest ta tunneb nagu mingi suurem jõud tõmbaks teda kuhugi. Ta järgneb sellele ning nähtamatu käsi annab talle vastuse. Selles unenäos mõistab Markus lõpuks, mida ta peab tegema, et õnnelik olla. Ta suundub esimesse kirikusse ning hakkab seal vabatahtlikuks. Ta teeb kõigile nii palju head kui suudab ning annab ära kõik, mida ta ei vaja. Ta on leidnud enda jaoks Jumala, kes ta päästis. Ta on õnnelik tema sõnumit edastades ning inimesi aidates, sest nii lunastab ta kõik oma patud.

I rühma lühilood “Tuhkatriinu” skeemi kohta

Üliõpilane nr 25: Vanaema istus hommikul kella viiest üleval ning jälgis möödunud inimesi. Ta soovis olla kõiketeadev ning kui temalt millegi kohta küsida, siis oleks ta kellaajaliselt teadnud täpset vastust majakaaslaste liikumise kohta. Tegi märkmeid, aga kedagi justkui ei huvitanud tema tegemised. Ta tunneb ennast nukralt ning meeleheide vaevab teda igal sammul. Tasakesti istub ta hommikusi seebikate kordusi vaatama ja võtab rohte. Kuna prillid jäid magamistuppa, otsustab ta mitte ennast sinna kõndimisega vaevata ja võtab esimesest valgest purgist kolm tabletti. Istub hetkel vaikuses ja tunneb, et enesetunne muutub halvaks ning pilt kaob eest ära, pulss aeglustub ning ta uinub. Kolme tunni möödudes endiselt oleleb samas asendis ja ei suuda ennast liigutada. Õnneks heliseb uksekell, kuid ust avama ta ei suuda minna. Naabrinaine avab talle antud hädaabi võtmega ukse ning jookseb memmekese poole. Helistab kiirabisse ning arstid suudavad vaevu ta elu päästa. Vanaema sai koju ning vaatab taaskord hommikul aknast välja, kuid hakkab mõne aja pärast kohvi ja hommikusööki tegema, kuna peale õnnetust oli ta laps Soomest enda ema juurde kolinud. Nüüdseks kohtub memmeke naabrinaisega iga lõuna ning teevad tee- ja kudumislõunakuid.

II rühma lühilood “Tuhkatriinu” skeemi kohta

Üliõpilane nr 26: Cinderella story. Karl ärkab nagu tavaliselt hommikul 10 ajal. Ta võtab päeva rõõmsa meelega vastu ning läheb välja. Tänaval kohtab ta ühte tüdrukut ning mees teab koheselt, et viimane on tema jaoks loodud. Nad on alguses üsna arglikud üksteisega, kuid sellegipoolest õnnestub Karlil tüdruku nimi tabada, milleks on Kati. Karl tahab tüdruku tähelepanu võita ning ta meelitab teda igasuguste kingitustega, kuid kingitus, mis tüdrukule

kõige rohkem meeldib, on punane roos. Katile meeldib see roos nii väga, et noor paar saabki kokku. Kuid nende õnn on üürrike, kuna Katiga juhtub kohutav autoõnnetus. Karl on murest murtud ning ei tea, mida endaga peale hakata. Ta muretseb, et on Kati lõplikult kaotanud. See on küll väga raske, kuid Karl võtab vastu otsuse, et üritab tüdruku unustada ning oma eluga edasi minna. Möödub aasta ning Karl, kes juhuslikult sattus tänavale, kus ta Katit kunagi kohtas, näeb tuttavat figuuri. Ettevaatlikult läheneski talle see sama tüdruk, kellesse ta siia maani armunud oli. Nad tervitavad üksteist arameelselt, kuid siis said kired Karli üle võimust ning mees jookseb Kati poole ning suudleb teda. Naine suudleb meest vastu. Pärast seda paar abiellus ning nad elasid koos õnnelikku ja pikka elu.

Üliõpilane nr 27: Arvan, et antud piltidel on tegu „Boy meets girl“ looga. Ühes väikelinnas elas tüdruk Elsa, kellel ei olnud palju sõpru. Ta käis alati üksi ringi ning ei tahtnud olla suures seltskonnas. Ta oli väga kinnine ning vaid unistas sellest, et tal oleks ühel päeval parim sõber, kellega ta saaks kõike koos teha. 12. klassi alguses kohtas ta Jakobit, kellega koos olles sai ta end vabalt tunda ning ta tundis, et nende sõprus on tugev. Vaatamata sellele, et Elsa ja Jakob väga palju aega koos veetsid, ei suutnud ta Jakobit usaldama hakata. Ta mõistis, et ta meeldib Jakobile, kuid kuna tema kooliaeg oli siiani möödunud üksi olles, ei tahtnud ja suutnud tüdruk end avada, kartuses haiget saada. Poiss tegi kõik, et tüdruku südant võita ning teda ennast usaldama panna. Nad olid kui sukk ja saabas – õppisid koos, veetsid kõik oma päevad koos, treenisid koos, ostlesid koos jne. Kuid siis juhtus Jakobiga traagiline õnnetus, ta sattus autoavariisse. Kuna vigastused olid niivõrd hullud, pidi ta minema taastusravi programmi jaoks teise osariiki. Elsa ja Jakob ei näinud üksteist väga kaua ning Elsa elu muutus jälle väga palju kurvemaks. Ta ootas ja lootis terve vahepealse aja, et Jakob taastub ning nad näevad uuesti. 1,5 aasta pärast naases Jakob oma kodulinna. Elsa ja Jakob kohtusid juhuslikult poe nurgal, mida nad kunagi alati koos külastasid. Kohtudes kutsus Jakob Elsat endaga kohvi jooma ning vahepealsest ajast rääkima. Sel hetkel, kui Jakob pakkumise tegi, pidi Elsa tegelikult kiiresti koju tagasi jõudma kuid sel hetkel ei hoolinud ta enam koju minemisest üldse. Nad veetsid koos terve õhtupooliku ning sellest päevast alates elavad nad õnnelikult kuni elupäevade lõpuni.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina,

Moona-Liisa Mänd

25.10.1995

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose “Sümbolfotod loojutustamise skeemide õpetamisel: õpikomplekti loomine ja katsetamine”, mille juhendajad on Eleri Lõhmus ja Kadri Ugur,
 - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28.05.2018